(16)

Ч/ф л 300

За Українську Самостійну Соборну Державу!
Воля народам і людині!

О. ГОРНОВИЙ

ШОВІНІСТИЧНЕ ЗАПАМОРОЧЕННЯ І РУСИФІКАЦІЙНА ГАРЯЧКА БОЛЬШЕВИЦЬКИХ ІМПЕРІЯЛІСТІВ

1 9 5 0

„Боротьба“ з „ухилом“ у бік великоруського шовінізму, про яку свого часу так багато кричали більшевики, закінчилася сьогодні повним ухилом якраз у бік цього ж таки шовінізму. Сталінські вельможі стали сьогодні на позиціях російського шовінізму зовсім одверто. Тост Сталіна в Кремлі 24 травня 1945 р., піднесений на честь російського народу, що, за словами Сталіна, є „найвидатнішою нацією з усіх націй, які входять до складу Радянського Союзу“, та, що є керівною силою серед усіх народів, у якого є „ясний розум, стійкий характер і терпіння“, був офіційним признанням цього одвертого шовіністичного курсу, що вже фактично задовго до того часу — існував у житті, був його найвищим осанкціонуванням.

Цей наскрізь шовіністичний виступ Сталіна, що остаточно завершив процес переходу большевиків до російського шовінізму, послужив за офіційний заклик (як і кожний виступ Сталіна) до якнайсильнішої кампанії розпалювання цього ж шовінізму в російському народі. Ця кампанія, на послуги якої відведено всі великі засоби большевицького пропагандивного апарату, ведеться по визначеній Сталіном схемі, а саме, щоб доказати: 1) що російський народ по своїй природі найвидатніша нація, 2) що він з'являється керівною силою серед інших народів. Зразу ж видно, що така найновіша сталінська теорія про „найвидатнішість“ і „керівну ролю“ російського народу — це рівновидність расистських теорій, що вона, в першу чергу, нагадує гітлерівську, до якої сталінська найкраще підходить як своїм безглуздям, так і реакційністю.

Тому, що „теорія“ ця позбавлена будьяких серйозних основ, для її скріплення, як це звичайно буває при кожній расистській теорії, притягається за волосся і історія, і політична економія, і філософія, і т. д. І ми, власне, бачимо сьогодні, що в усіх цих галузях науки переводяться докорінні зміни. Правда, наука в СССР ніколи не розвивалася вільно, вона завжди піддавалася численним змінам, що випливали із кожноразової політичної тактики ЦК ВКП(б), але зміни, які переводяться зараз, найбільші з усіх дотеперішніх. Сталінські вельможі тепер всіляко відпекуються від усього того і поборюють усе те, що дотепер створила їхня історіософія, політекономія, філософія [якщо взагалі про таку можна говорити] і т. д., мовляв, у них допущено багато немарксистських і ненаукових положень. Та фактично не в марксизмі і не в науковості тут справа,—на них большевикам найменше залежить,—а в тому, що ніодна з цих галузей науки не відповідає сьогоднішньому курсові. Всі сьогоднішні зміни в науці диктується виключно політичними вимогами партії, а саме її ставкою на російський шовінізм, як на найбільш надійну опору її імперіялізму.

Найпершим доказом вищих якостей російського народу мають служити його історичні досягнення. „Російський народ на всьому протязі своєї історії проявив себе як працьовитий, волелюбний, мужній народ, який вміє за себе постояти і другу свойому допомогти“ (збірник статтей. Вид. „Радянська Україна“, 1945 р.).

Щоб збільшити „протяг“ цієї історії, сталінські шовіністи, слідом за царськими, безсоромно крадуть сьогодні від українського народу цілу добу Київської Руси і приписують її російському народові. Про око, вони зазначують, що Київська Русь — спільна для російського, українського і білоруського народів (що, до речі, є також звичайною фальсифікацією історичної правди), то однак ніколи не забувають поставити російський народ на першому місці і підкреслити, що „керівна роля“ в Київській Державі належала російському народові, що тим самим означає, що Київська

Держава — російська держава. Тим самим сталінські шовіністи в питанні висвітлення Київської Руси, по суті, нічим не відрізняються від своїх царських попередників. Дуже часто вони не в'яжуться навіть з жодними застереженнями, а говорять таки прямо про Київську Русь, як про державу російського народу. „В далеку сиву старовину російський народ створив велику державу і своїми трудьми захищав рідну землю і незалежність... Київська Русь XI і XII ст. ст. була однією з найбільших держав Европи тих часів... (І це, нібито, виключна заслуга російського народу — О. Г.).

Мужня боротьба російського народу проти монголо-татарських загарбників урятувала Західну Европу від смертельної загрози поневолення монголо-татарами, які так і не могли проникнути в Західну Европу“ [там же].

Про якунебудь ролю українського народу ні згадки, неначе б його в той час і не було, наче б він і не боровся з монголо-татарськими наїзниками. А тим часом, відомо, що Київська Русь — це якраз твір виключно українського народу, що якраз російського народу тоді ще не було, бо він почав складатися щойно в XIII ст. у Волзько-Окському басейні і свою державу створив далеко пізніше (початок її дало московське князівство, яке поступово підпорядкувало собі всі інші князівства, а в XV ст. стануло на шлях імперіялістичних загарбань). Відомо також, що в боротьбі з монголо-татарськими наїзниками найбільше кривавився саме український народ (Калка 1223 р., Переяслав, Чернігів—1239 р., Київ — 1240 р.), а московські князі покорилися татарам, стали васалами Золотої Орди і звільнилися з-під її ярма щойно в XV ст., коли роз'їджена міжусобицями Золота Орда стратила свою силу. (Цим ми ніяк не заперечуємо боротьби російського народу проти монголо-татарів, успіхів цієї боротьби — битва на Куликовому полі 1380 р. — вказуємо тільки на шовіністичне висвітлення цієї боротьби, яка полягає в приписуванні виключних заслуг у цій боротьбі російському народові).

Зрозуміло, що признати це все сьогодні сталінським шовіністам невигідно, бо це применшувало б ролю російського народу, применшувало б його державно-творчі здібності, його вищі якості, а це ж ніяк не відповідає завданням доказати, що російська нація — „найвидатніша нація". А так, наточивши крадіжжю з української історії — історію Росії, можна говорити і про „велику державу" і про „врятування Европи", можна, значить, говорити про „найвидатнішість" російської нації, а основне, можна про це все говорити на цілі сторіччя раніше виникнення російського народу. Іншими словами, така крадіж повністю задовольняє російську шовіністичну самозакоханість.

З тих же причин на місце засудженого раніше російського імперіялізму прийшла сьогодні його більш або менш одверта апотеоза. Цьому імперіялізмові надається історично-прогресивна роля, його всіляко виправдується, ідеалізується. Цей прикрашуваний, ідеалізований імперіялізм служить сталінським вельможам за найсильніший аргумент „вищости" російського народу. Тому їм сьогодні далеко ближчий царський шовіністичний історик Ключевський і взагалі ціла стара шовіністична історіографія, з якої вони черпають повними жменями, ніж, нпр., Покровський, підручником історії якого так колись захоплювався Ленін.

Свого часу Ленін писав у статті „Про національну гордість великоросів" — „Ми сповнені почуттям національної гордости, і саме тому ми особливо ненавидимо своє рабське минуле (коли поміщики, дворяни вели на війну мужиків щоб душити свободу Угорщини, Польщі, Персії, Китаю) і своє рабське теперішнє, коли ж ці поміщики за допомогою капіталістів ведуть нас на війну, щоб душити Польщу й Україну, щоб давити демократичний рух у Персії і Китаї, щоб посилити зграю романових, бобринських, пуришкевичів, яка ганьбить нашу великоруську гідність" (Ленін, „Вибрані Твори", стр. 691).

А ось з яким патосом про ці імперіялістичні походи, в які гнали мужиків — поміщики і капіталісти, пишеться сьогодні:

„Армия нашего Отечества все чаще выходила за его предели, чтоби сражатся на чужой земле. Русская армия появлялась в пределах Германии, побивала в Берлине, у границ Баварии, в знойной Италии, на снежных Альпах, на висотах Монмартра в Парижи, за Балканами, под стенами Константинополя, во льдах Ботнического залива, в Голландии, Португалии, русская морская пехота висаживалась на берег дружественной Америки. Русский флот воевал нетолько на морях своего Отечества, но и в водах Далекого Средиземного моря" (А. Кривицкий „Русский офицер за рубежом", стр. 7. Военииздат нко СССР, Москва, 1946 г.).

Це вже, як видно, не прокляття царським імперіялістам, які гонили мужиків на війни, це пеан славі „рускава аружія". Тут уже не говориться про придушення Угорщини, Польщі, Персії, але ідеалізується ці походи, які мали своєю метою це придушення. Чому? Тому, що ці імперіялістичні походи і війни наводиться сьогодні як доказ „вищости" російського народу, бо в них, мовляв, „проявилися з особливою силою вищі якости російського народу". Тому, що за допомогою ідеалізування цих імперіялістичних війн минулого розпалюється шовінізм у російського народу і виправдується сучасний російсько-большевицький імперіялізм.

Для ще більшого ідеалізування російського імперіялістичного минулого цим загарбницьким війнам начіплюються такі прекрасні ярлики, як „визволення братів слов'ян" і „врятування Европи". „Російський народ визволив від іга братні слов'янські народи і повернув їм незалежність" (Збірник статтей, вид. „Рад. Україна", 1945 р.). „Подібно, як за часів татарської навали російський народ врятував Европу від підкорення азіятськими варварами, в період Вітчизняної Війни в 1812 р. (цю назву, створену царською історіографією для війни 1812 р. і вигнану з історіографії після жовтневої революції, зараз знову повернуто — О. Г.), він врятував її від наполеонівського панування. Це з новою силою показало могутність російського народу і його прогресивну ролю в історії людства" (Больше-

вик № 10, 1945 р.). Таким чином імперіялістичні війни проти турецької імперії називаються „визволенням братів слов'ян", „поверненням їх незалежности", а повернення в Европі чорної реакції, встановленої Священним Союзом після розгрому Наполеона називається „врятуванням Европи", „прогресивною ролею російського народу в історії людства". І хоч такі пояснення російської імперіялістичної політики минулого явно суперечать історичній правді, то, очевидно, вони зовсім добре роздмухують російський шовінізм, а крім цього, якже ж чудово підходять до імперіялістичної політики сталінських вельмож, до того, що діється сьогодні, коли фактичне загарбання Польщі, Чехословаччини, Болгарії, Югославії також називається „визволенням братів слов'ян" російським народом, коли встановлення чорної реакції в половині свіжо загарбаної Европи, посилення її в СССР і намагання використати Раду Безпеки Організації Об'єднаних націй, як колись Священний Союз, з метою закріплення цієї реакції також називається „врятуванням Европи", „врятуванням цивілізації", „великою прогресивною ролею" російського народу на цей раз в боротьбі проти фашизму.

Відоме твердження Леніна — „в кожній національній культурі існує дві національні культури", або інакше, клясовий підхід — не стосується зараз із старою послідовністю, як це нпр., робив Покровський, а тільки там, де це вигідно. І це зрозуміло. Для того, щоб з успіхом розпалювати російський шовінізм, щоб проповідувати „вищість" російського народу, замало звертатися за прикладами тільки до працюючих і експлуатованих мас, до культури, „що характеризується іменами Чернишевського і Плеханова", бо й часто їх зовсім там не можна було б знайти. Для того треба звернутися також і до експлуататорських кляс, до імперіялістичних клік, до великоруської культури „Пуришкевичів, Гучкових і Струве", бо по цьому боці таких прикладів гори цілі. Так сталінські вельможі й зробили. Найжорстокіших російських імперіялістів вони поставили в ряди „найвидатніших російських людей",

а їх злочинну імперіялістичну діяльність наводять як доказ того, що російська нація є „найвидатніша нація" серед усіх націй. Тому, нпр., такі імперіялісти, як Іван Грозний чи Петро І. — це сьогодні „далекоглядні люди", „мудра" діяльність яких „значно зміцнила могутність російської держави".

Написана недавно В. Соловйовим п'еса „Великий Ґосударь" зображає власне Івана Грозного як такого великого царя-будівника, перед розумом і далекоглядністю якого розбиваються всі закиди про його злочинну, антинародну політику (промова молодого черця). Царя Петра І. ще раніше регабілітував А. Толстой у своєму романі „Петро І.". Своєї черги ждуть і інші царі-кровопивці, і, можна б сподіватися, що якщо б Катерині II. не шкодило її німецьке походження, то вона сьогодні була б також регабілітована „у своїх заслугах", бо ж вони ніяк не менші від заслуг Івана Грозного і Петра І., бо ж вона також, як і обидва її попередники продовжувала „історично-прогресивну справу творення могутньої російської національної держави". Та нічого, прийдеться ще трохи підождати. Зразу ж усіх не можна.

Як, отже, бачимо, історія висвітлюється з чисто великодержавницького і расистського поглядів, щоб вмовити в російський народ його „вищість", „передовість", „державно-творчі здібності", „визвольну місію", „рятування Европи і цивілізації" перед татарською навалою, наполеонівським пануванням, німецькою загрозою і т. д. або інакше, історія висвітлюється з виразною, неприхованою тенденцією роздмухувати російський шовінізм, єдину опору сталінського імперіялізму.

„Видатні риси російського народу з особливою силою проявилися не тільки в справі творення могутньої національної держави, а й у створенні неоцінених духових цінностей. Російський народ талановитий і діяльний, невблаганний і непохитний у боротьбі, наполегливий і самовідданий у праці" („Большевик" № 10, 1945 р.). Йдучи за цими шовіністичними твердженнями, сталінські вельможі російській культурі й науці

відводять не те місце, яке їм належиться поруч культури і науки інших народів, про російську культуру й науку вони не говорять інакше, як з префіксом „най", їх ставлять на першому місці.

„Російська література за своїми ідеями та визвольними тенденціями, за своєю художньою досконалістю займає перше місце в світі" (Збірник статтей, вид. „Радянська Україна" 1945 р.). „Вона оспівувала благородні риси росіянина — його сміливість, відвагу і героїзм у боротьбі, його ясний розум і стійкий характер (зовсім за вказівкою Сталіна — О. Г.), його самовідданість і терпіння, його готовність іти на будькі жертви за ради досягнення високої мети, його гарячий патріотизм, невгасиму віру у велике майбутнє Росії і готовність пожертвувати на вівтар-вітчизні всім, що в нього є, аж до свого життя. Російська література і мистецтво завжди відзначалися своєю ідейністю, глибоким реалізмом і правдивістю, гуманністю і народністю в найкращому розумінні слова.

Російський театр, за загальним визнанням, є найкращим у світі..." („Большевик" № 10, 1945 р.).

В науці витягається сьогодні всякі пересічності, навіть найбільшу мізероту, щоб тільки їх іменами доказувати „передовість" російської науки, і її „вищість" від західно-европейської. „Новое Время" (№ 10, 1946 р.) обурювалося, що один англійський журналіст не міг знайти в авторитетній „Британській Енциклопедії" російського винахідника радія Попова (очевидно, ця енциклопедія не підлягає русифікаційному курсові). Та тим не менше багато „славних" імен, яких тепер повипорпувано, зовсім не знайдете (а якщо знайдете, то лише з блідими замітками) в советських енциклопедіях чи підручниках, виданих до 1940 р., чи навіть наукових підручниках, виданих до 1943 р. Тепер поспішно виправляється „цю помилку". Переводиться ціла переоцінка в цьому напрямі. Вже не тільки Попов перший у світі винайшов радіо. А й технік-самоук І. І. Повзунов за 20 років до Джемса Уатта винайшов першу парову машину, а І. П. Кулібін створив проєкт (бодай хоч проєкт!) одноаркового мосту через Неву. Андрій Нортов винайшов раніше від англійських механіків частину станка т. зв. суппорт, Ломоносов „предвосхитил идеи современного атомизма" і „за 14 років до Лавуазьє відкриває і експериментально обгрунтовує закон збереження речовин", Морковніков створив „теорію про взаємний вплив атомів у молекулі". На думку „Большевика", „вклад російських учених у науку був не тільки великий, а й — що особливо важливо — він відограв надзвичайно благотворну ролю у розвитку цієї світової науки" („Большевик" № 10, 1945 р.). Очевидно, як виглядала, на чому полягала ця „благотворна роля" — лишається таємницею „Большевика".

Щоб повніше уявити собі, як далеко вже пішло шовіністичне запаморочення сталінських вельмож, ми наведемо в галузі техніки ще декілька прикладів такого самовихвалювання. „Степан Литвинов в 1815—1820 гг. создал паровую машину двойного действия — монокомпаунд, опередив почти на 80 лет техническую мисль Европи. Ему же приналежить смелий замисел прямоточного парового котла...

Англичанину Гемфри Деви приписивають открытие в 1815 году вольтовой дуги. А русский профессор физики Василий Петров еще в 1802 году, создав величайшую по єтому времени гальваническую батерею, не только открил єто явление, но и доказал, что вольтову дугу можно использовать для освещения.

Електрическое освещение связивают обично с именем Едисона. Но русский изобретатель Лодычин еще 1873 году создал лампу з нитью накаливанния..." („Комсомольская Правда" № 159, 1946 г.).

Того роду прикладів можна б навести багато. На них сьогодні сталінські шовіністи не скупляться. Так же само вони говорять і про аніліну і про звукове кіно і, нарешті, про атомну енергію. Та вистачить сказаного.

З черги візьмемо для прикладу політичну економію. Вона, як відомо, дуже бідна на визначніших представників і не внесла, за незначними винятками, нічого істотного, нічого оригінального в розвиток світової економічної думки. Так теж писалося в усіх підручниках

305

економіки, виданих до 1940 р. чи навіть до 1943 р. Та
тепер, коли прийшов курс на одвертий російський шо-
вінізм, такі твердження явно не надаються. Ну, й зви-
чайно почалася нагінка на старі підручники політеко-
номії. Нпр., „Нарисові економічної думки в Росії пер-
шої половини XIX сторіччя“ І. Блюміна (вид., 4, 1940 р.)
„Большевик“ (№ 6, 1944 р.) закидає ненауковість пи-
сання „всупереч фактам“ за те тільки, що Блюмін пи-
сав, що „політична економія в Росії у першій полови-
ні XIX сторіччя була в значній мірі іноземною наукою,
імпортованою з Заходу“. Ясно, що всупереч фактам
пише не Блюмін а „Большевик“, який зовсім не раху-
ється з фактами, а за сталінською вказівкою доказувати,
що російський народ — „найвидатніша нація“, що тим
самим зобов'язує доказати, що в нього були „видатні
економісти“ й оригінальна, а не імпортована, політич-
на економія.

З цих же причин цей самий „Большевик“ накиду-
ється на Д. Розенберга, який у своїй „Історії політе-
кономії“ (вид., 1940 р., для вузів) на 482 сторінки ві -
вів економічній думці Росії „якихось 17 сторінок“, що
такі економісти, як Посошков, Мордвінов, Тургенєв,
показані, по суті, лише як наслідувачі й учні західно-
европейських економістів, що ні словом не згадано про
таких економістів як Крижанич, Ломоносов, Радіщев
і інші, що, нарешті, Розенберг „починає історію еконо-
мічної думки Росії лише з епохи Петра Великого“ (що
й відповідає правді), коли її треба було почати ні
ближче ні дальше як з „Руської Правди“ (і знову без-
соромна крадіж від українців).

В шовіністичному зображенні „Большевика“ ро-
сійська політична економія „дуже великий етап у роз-
витку світової економічної думки“. „Багато російських
економістів, — пише він, — були оригінальними мисли-
телями, рухали економічну думку вперед“, нпр., Мор-
двінов (про якого в X-томній „Малій советській енци-
клопедії“ немає навіть згадки) „за кілька десятиріч
до німецького економіста Фрідріха Ліста розвинув ос-
нові принципи т. зв. національної політичної економії“.

Як ще один приклад оригінальности повідгребуваних
„видатних“ російських економістів наведемо Посошко-
ва, якого „велика заслуга в тому, що він передбачив
ідеї державної теорії грошей“ („Большевик“ № 6, 1944 р.).
Ось це „геніяльне передбачення“: „У нас толь сильно
его пресветлого величества слово, ащеб повелел на
медной золотниковой таце положить рублевое начер-
тание, то бы она за рубль и ходить в торгах стала во
веки веков неизменно“ (за „Большевиком“ № 6, 1944 р.).
Нічого казати. Передбачення геніяльне, ще й до того
просякнуте пошаною „его пресветлого величества“
і тому „по праву“ Посошкову має належати те саме
місце, що Монкретієну, Вільяну Стаффорду і Джемсу
Стюарту.

Коли, мимо всіх зусиль, не можна „доказати“, що
хтось із видатних мислителів „не випередив“, не був
„оригінальним“, то тоді пишеться, що він „не схилився
сліпо перед західно-европейськими вченими, а старав-
ся використати їх ідею відповідно до особливих умов
Росії“.

Не інакше обстоїть справа з російською філосо-
фією, якої, до речі, у властивому значенні цього слова
і не було в Росії. Ніхто дотепер і не пробував цього
заперечувати. Та інше діло сьогодні! Якже ж може
„найвидатніша нація“ не мати „видатних філософів“
і „найпередовішої філософії“? Таж це суперечило б
„марксизмові“, суперечило б „науці“! І пішла в рух ма-
шина для створення „великої“ і „передової“ російської
філософії. Повишукувано всіх, які колинебудь мали що
спільного з філософією — Ломоносова, Радіщева („Пу-
тешествие из Петербурга в Москву“ Радіщева прирів-
нюється з „Левіятаном“ Гоббса, „Богословсько-полі-
тичним трактатом“ Спінози, „Суспільним договором“
Руссо) й інших. Герцена, Белінського, Добролюбова,
Чернишевського, які досі були лише „революційними
демократами“ і послідовниками західно-европейських
філософів (нпр., Чернишевський — Фойєрбаха), оголо-
шено „геніяльними клясиками російської філософії“.
Не будучи всетаки в силі доказати великої оригіналь-

ности „клясиків“ російської філософії, про них говориться, що вони були „творчими“, тобто „узагальнювали і критично переробляли“ всі досягнення західноевропейської думки і „боролися за їх перетворення в життя“, що „були великими патріотами своєї батьківщини“, „великими оптимістами“ („Пусть будет, что будет, а будет, в конце концов, все таки на нашей улице праздник“ — слова Чернишевського)... чи, нарешті, виправдується неспроможність цих клясиків дати будьщо важливе — „історичними умовами“ (М. Т. Вовчук „Ленинизм и передовая русская культура XIX века“).

Щоб забезпечити російській філософії безперервність, добавлено ще „видатного мислителя і діяча великого російського народу“ Плеханова, про якого досі мовчалося або критикувалося, як це робив Ленін. На вершині російської філософічної думки поставлено, очевидно, Леніна і Сталіна, а ленінізм оголошено „найвищим досягненням російської і світової культури і науки“ (М.Т. Вовчук „Ленинизм и передовая русская культура XIX века“). І все готово! У „найпередовішого“ російського народу "найпередовіша" в світі філософія.

Тепер основне завдання в галузі філософії — показати, що „клясики“ російської філософії „створили свої оригінальні матеріялістичні системи запліднені ідеєю діялектичного розвитку“ („Большевик“ № 10, 1945 р.), що вони „зрозуміли обмеженість гегелівської діялектики“ і матеріялізму Фойербаха. Йдеться тут про те, щоб органічно пов'язати „клясичну“ російську філософію з ленінізмом, цим „найвищим досягненням російської і світової культури і науки“ і тим самим доказати і в цьому відношенні, що російська нація — „найвидатніша нація“.

З цих же причин різким нападкам піддається німецька клясична філософія, про яку досі говорилося як про один із складових елементів марксизму, а й тим самим — ленінізму. Правда, і перед тим критикувалося і Гегеля і Фойербаха, але це не було в жодному разі подібне до того, що діється сьогодні. Вистачить лише згадати, що за старий підхід до німецької клясичної

філософії непоширено т. зв. сталінської премії на III-ій том „Історії філософії“, виданої Інститутом Філософії Академії Наук СССР в 1943 р. Необхідно при тому також додати, що ця історія вийшла за редакцією одного з найбільших сьогоднішніх сталінських ідеологів, начальника управління пропаганди і агітації цк вкп(б) Г. Александрова, який організовує зараз усю цю шовіністичну дурійку.

Ставши на становищі, що російська нація — „найвидатніша нація з усіх націй“, сталінські вельможі вивели з цього і теорію про „керівну ролю“ російського народу серед інших народів, яка, за їх твердженнями, „склалася історично“.

Ця „керівна роля“ була вже нібито, з самого початку, коли російський народ робив щойно перші кроки, і особливо проявилася в тому, що „навколо російського народу, працьовитого і войовничого, складалася і зростала наша багатонаціональна держава“ (Збірник статтей, вид. „Радянська Україна“ 1945 р.).

Не важко побачити, що тут під „керівною ролею“ розуміється не що інше, як загарбання і поневолення численних неросійських народів. Бо ж не просто „складалася“ російська багатонаціональна держава „навколо працьовитого і войовничого російського народу“, не в силу якогось добровільного об'єднання, чи порядком переконування російським народом усіх неросійських народів у потребі такого об'єднання, або силою якихось (мабуть тільки большевицькій партії відомих) суспільних законів, а внаслідок збройного підкорення України, Грузії, Азербайджану, Середньої Азії, Сибіру і т. д. Якщо ж, отже, в цьому „складанні“ була керівна роля російського народу, то таким чином большевицькі імперіялісти прикривають невинною фразою „керівна роля“ жорстокий російський імперіялізм.

Повстає одне питання: як же ж можуть кремлівські верховоди, апотеозуючи російський імперіялізм („керівна роля“) і вбачаючи в цьому імперіялізмі („складання багатонаціональної російської держави“) найбільші досягнення державно-творчого генія російського

народу, говорити, що „російський народ ніколи не виступав у ролі гнобителя і душителя волі народів“ („Радянська Україна“ № 95, 1946 р.)? Бути послідовним, означало б усі імперіялістичні злочини приписати власне російському народові, бо ж йому, в цьому імперіялізмі належить „керівна роля“. Та так зробити — хоч логічно, але незручно. Як же ж тоді б вийшов російський народ в очах усіх інших народів? Як виглядала б тоді його „керівна роля“?

Правда, злочини російського імперіялізму занадто великі і відомі народам СССР, щоб їх можна скрити, зрештою, у свій час большевики самі їх розкрили, як ніхто другий. Тому сталінські вельможі ще й тепер перекидують ці злочини на царів, поміщиків, капіталістів, але лише там, де це потрібно, перш усього на тих, які були за мало імперіялістичними або невдахами в своїй імперіялістичній політиці, нпр., Микола I і Микола II. Такі ж як Іван Грозний, Петро I — це геніяльні царі-будівники, в імперіялістичних загарбаннях яких з „особливою силою“ проявили себе, „вищі якости“ російського народу і його „керівна роля“.

Не будучи в силі заперечити злочинів царського імперіялізму, приписуючи їх в окремих випадках поміщикам і капіталістам, сталінські вельможі замазують і виправдують ці злочини в цілому. Вони відсувають ці злочини на задній плян, а наперед висувають ідею могутньої централізованої російської держави. Вони радять на ці злочини не звертати уваги, як на щось другорядне, несуттєве, а захоплюватися явищем першої ваги — ростом могутности, сили і величі російської держави. Таким способом вони штучно відділяють злочини російського імперіялізму від російської держави, а потім так відчищену і вибілену російську державу приписують „особливим вищим“ якостям російського народу. По такій операції виходить, що російська держава складалася дякуючи тільки якійсь благородній „керівній ролі“ російського народу, а не шляхом імперіялістичних завоювань, шляхом загарбань чужих територій, шляхом гноблення і винищування багатьох

неросійських народів, шляхом колоніяльного грабежу цих народів, шляхом політичного придавлення і соціяльного визиску самого російського народу. Таким чином, маємо тут до діла з відомою старою царською теорією „государственности“, перелицьованою на большевицький зразок з урахуванням конкретної історичної обстановки. Такий метод дозволяє поєднати пропаганду російського великодержавницького руху з керівною ролею російського народу, або інакше, дозволяє „керівною ролею“ прикрити російський імперіялізм, щоб не відстрашити цим неросійських народів.

Гітлерівці в цьому випадку були щирішими. Вони одверто заявляли, що німецький народ — народ панів, а всі інші народи — народи раби. Сталінські імперіялісти це саме формулюють хитріше: „Російський народ не був панівною нацією, він був керівною нацією серед усіх народів нашої країни“ [там же]. Та від такого формулювання суть явища не зміняється.

Щоб теорію „керівної ролі“ російського народу зробити солодшою для неросійських народів, їм говориться, про прогресивну ролю російської держави, яка полягає, нібито в тому, що неросійські народи, попавши до цієї держави, отримали змогу спільно з російським народом і під його керівництвом боротися проти самодержавства і поміщицько-капіталістичного ладу, особливо в період, коли до боротьби цієї приступив російський пролетаріят, большевицька партія. Про те, що народи ці, не попавши до російської держави, взагалі не були б мали потреби боротися з царським самодержавством, що за щастя попасти до цієї держави вони заплатили втратою власної державности, самостійности, заплатили мільйонами жертв, що, попавши до цієї держави, вони мусіли боротися не тільки за своє соціяльне, а й національне визволення, — сталінські вельможі кажуть неросійським народам забути. Ясно чому. Бо пам'ять про це наставляє неросійські народи ворожо проти російської держави взагалі, а цього сталінські вельможі найбільше не хочуть і бояться. Вони вмовляють неросійським народам, що все їхнє

нещастя приходило не від російської держави як такої (вона несла їм щастя і прогрес), а від капіталістів і поміщиків.

Та для поневолення неросійських народів цього розмежування не було й немає. Боротися проти поміщиків і капіталістів для них означало боротися за знищення російської держави, що була в руках цих поміщиків і капіталістів знаряддям придушення неросійських народів (і це большевикам добре відомо!). Так теж ці народи й робили. Вони боролися проти підкорення їх російською державою, а коли в цій нерівній боротьбі не встоялися, не переставали боротися за своє національне і соціяльне визволення, яке могло прийти тільки в результаті знищення російської держави і побудови окремих національних самостійних держав.

Щодо російського народу, ніхто не стане заперечувати, що він боровся проти царського самодержавства, проти поміщиків і капіталістів (це, зрештою, було в його власному інтересі) і що ця боротьба полегшувала боротьбу поневоленим неросійським народам, оскільки вона послаблювала царизм. Але твердження „про керівну ролю" російського народу в цій боротьбі серед інших народів є звичайною вигадкою розпалених шовіністичних голів. Бо ж яку „керівну ролю" відограв російський народ у боротьбі українського народу проти царських імперіялістів у XVII і XVIII ст. ст.? Де ж, спитаємо, ця „керівна роля" в „священній війні" (газавагат), що її в 20—60 роках XIX ст. вели кавказькі народи, чи в повстаннях народів Середньої Азії (1898, 1916 рр.)? Не було і не могло бути жодної „керівної ролі". Народи ці боролися самі. Боролися завзято, по-геройськи і не потребували жодного керівництва з боку „старшого брата". Навпаки, російський народ був сліпим знаряддям у руках своїх імперіялістичних клік, які, як писав Ленін, вели на війну мужиків, щоб душити свободу Угорщини, Польщі, Персії, Китаю. Російський варод боровся проти самодержавства, але тим не менше це самодержавство його руками підкорювало Україну, Кавказ, Туркестан [illegible] визвольну боротьбу українців, башкирів, кавказьких народів, поляків, навіть угорців, „щоб посилити зграю романових, бобринських, пуришкевичів". Адже ж це робила „русская армія", якій сьогодні співається гімн слави і в якій, нібито особливо проявився геройчний войовничий дух російського народу, на загарбницьких традиціях якої виховується ча. Адже ж все це робили ті мудрі царі-будівники, ті геніяльні полководці, яких підноситься зараз попід небеса. Ніхто інший, а саме Петро І наказав вирізати і спалити Батурин, а потім гонив тисячі простих українських козаків на неминучу смерть у болотах Неви. Ніхто інший, як саме цей возвеличуваний Суворов, вчинив різню повсталій — Варшаві (т. зв. різня Праги).

Не вели за собою неросійських народів і російські революційні партії на початку XIX і початку XX ст. ст., в тому числі і большевицька партія. В їх діяльності не проявилася жодна „керівна роля" російського народу. Діяльність цих партій для боротьби поневолених народів Росії була шкідливою, бо всі ці партії змагали до збереження в тій чи іншій формі російської держави і боролися тільки за зміну ладу в ній. Цілі ці поневоленим народам не відповідали, бо для них єдиноправильною метою було знищення російської імперії і побудова на її руїнах власних самостійних національних держав, у яких щойно могли поневолені народи з успіхом розв'язати своє соціяльне питання. Хто з поневолених народів ішов до російських партій, зокрема до большевицької, діяв на шкоду власному народові.

От як виглядає правда про „керівну ролю" російського народу в царський період. Нам, звичайно, закидають, що ми свідомо злочини царів приписуємо російському народові. Ні, ми приписуємо їх тим, хто ці злочини вчинив. А, що сьогодні сталінські вельможі ці злочини ідеалізують у формі „керівної ролі" російського народу, то це тільки підтверджує імперіялістичну антинародну суть цієї теорії, а її авторів викриває як імперіялістів.

За сталінською шовіністичною теорією, „керівна роля“ російського народу виявилась також і в тому, що він „перший підніс прапор великої жовтневої революції і завоював свободу не тільки для себе“, а й „допоміг іншим народам нашої країни звільнитися від самодержавства, від поміщицько-капіталістичної експлуатації і національного гніту“, що російський народ був тією силою, яка об'єднала народи нашої країни в єдину сім'ю, тобто в Радянський Союз. І це повалення поміщицько-капіталістичного ладу й утворення Радянського Союзу називається завершенням тієї „прогресивної ролі“, що її відіграла російська держава.

Безперечно, жовтнева революція полегшувала звільнитися іншим поневоленим народам Росії, але в цьому звільненні не було жодної „допомоги“, жодної „керівної ролі“ російського народу. Боротьба поневолених народів Росії так же само полегшувала боротися російському народові за його соціяльне визволення. Якщо йдеться про об'єднання цих народів у Радянський Союз, то власне російський народ був тією „силою“, яку нові большевицькі імперіялісти використали на те, щоб поневолити Україну, Грузію, Азербайджан, Білорусію, Туркестан, які були повстали до самостійного життя. І сьогодні кожний громадянин СССР бачить, що утворення і зміцнення Радянського Союзу — це ніякий прогрес, а процес реставрації російської імперії, що це період нового національно-колоніяльного гніту, здійснюваного большевицькими імперіялістами, це побудова нового клясового суспільства, нової експлуататорської системи. Допомігши цій своїй новій імперіялістичній кліці поневолити інші неросійські народи, російський народ разом із тим утратив і свої свободи, свої права, так важко здобуті в жовтневій революції. Большевицькі вельможі наклали на нього ярмо зовсім не легше від поміщицько-капіталістичного. В становищі як усіх неросійських народів, так і російського народу нічого не змінилося, за винятком форм гноблення і самих гнобителів, в порівнанні з царською Росією. Не може бути жодної мови про „керівну ролю“ російського народу у звільненні інших народів, коли цей народ сам не зумів утримати своїх здобутих прав, коли його знову погнали на придушення інших народів, щоб посилити, цим разом, зграю сталіних, кагановичів, молотових, берій, хрущових. Тут може йти тільки мова про нове поневолення неросійських народів російсько-большевицьким імперіялізмом. А коли сталінські верховоди вбачають у цьому поневоленні (на їх термінології — визволенні) „керівну ролю“ російського народу, то тим самим вони приписують цей імперіялізм саме російському народові.

Якою реакційною і антинародною є сталінська теорія „керівної ролі“ російського народу, хай послужать ще такі ультрабрехливі твердження: „Російський народ високо підніс прапор свободи і рівноправности всіх народів, прапор справжньої демократії. Неоціненні, його провідна роля і його вклад у справу господарського і культурного відродження і розвитку народів СССР“, він „вклав величезні сили і кошти в будівництво господарства національних республік“ („Большевик“ № 10, 1945 р.).

Ці твердження — це ніби найсильніший доказ прогресивної ролі російської держави, вони повинні остаточно переконати неросійські народи в тому, що все таки вкінці кінців їм виплатилося попасти до російської імперії, бо тепер за це російський народ обсипує їх такими щедрощами, як „свобода, рівноправність, демократія, соціялістична промисловість, передове сільське господарство“. Очевидно, сталінські верховоди зовсім не турбуються тим, що це найбезсоромніша брехня в живі очі. Її ж бо говориться тим, які на кожному кроці бачать у житті щось зовсім протилежне. Цю брехню безсоромно повторяється тоді, коли в СССР потоптана всяка свобода і рівноправність народів, коли демократією не користується навіть російський народ, коли дійшло до великого занепаду культури не лише в неросійських народів, а й російського народу. Про „величезні сили і кошти“, що їх, нібито, вклав російський народ у господарство національних республік, гово-

риться в той час, коли багатства цих республік по-колоніяльному грабуються сталінськими вельможами і пливуть до їх метрополії — РСФСР, коли з міліярдових податків і позик, що їх платять народи національних республік, цим республікам повертаються лише незначні відрахування, коли на території РСФСР розташовуються за пляном четвертої п'ятирічки 91 % автомобільної промисловости, коли РСФСР, немаючи власної сировини, даватиме 89 % виробництва бавовняних тканин, коли РСФСР, що має однакову з УССР продукцію чавуну, має в 2 рази більшу продукцію сталі, коли по 30-ти роках витрачування цих „величезних сил і коштів“ з боку російського народу в Україні щойно тепер будується перший автомобільний завод, коли внаслідок будівництва „передового колгоспного сільського господарства“ на Україні загинуло з голоду 7 мільйонів людей в 1932—33 рр., коли рік-річно за допомогою колгоспної системи з України грабується мільйони тонн збіжжя, коли зараз, внаслідок цього грабежу, в Україні знову збирає нові великі жертви голод.

Так виглядає в зіставленні з фактами життя, життя, що протікає на наших очах, сталінська теорія про „керівну ролю“ російського народу в большевицький період. Реакційна імперіялістична суть цієї теорії аж надто очевидна. Тому й немає вже потреби спинятися над „керівною ролею“ російського народу під час війни з гітлерівською Німеччиною. Під час цієї війни російський народ дістав визнання своєї керівної ролі не з боку всіх інших неросійських народів. Він дістав це визнання з боку сталінських вельмож, які, скрахувавши ідейно, завернули до проповіді „найвилатнішости“ російського народу і його „керівної ролі“, до роздмухування російського шовінізму, щоб знайти в цьому шовінізмі опертя і виправдання свого імперіялізму. Поневолених народів ніхто про жодне визнання не питав. Народи СССР не мали за що визнавати „керівної ролі“ російського народу, бо такої взагалі не було й немає, якщо під нею не розуміти російського імперіялізму.

Роздмухуючи російський шовінізм, сталінські вельможі не тільки пропагандивно діють на російський народ. Вони не лише лоскочуть його російську гордість і самозакоханість. Цього було б мало, до того ж в обстановці, де кожний крок дійсности є кричущим запереченням того, що пишеться і говориться. Сталінські вельможі дають змогу частині російського народу „вкусити матеріяльних благ“ „керівної ролі“.

Росіяни становлять основу правлячої большевицької партії. Всі члени партії неросіяни — це, по суті, повністю зрусифіковані „інородці“, які нічого спільного із своїми народами не мають. Росіяни „становлять основне ядро“ червоної армії, яка з'являється чисто російською армією, як і царська, хоч усі інші народи відбувають у ній службу. „Вони (росіяни О. Г.) займають провідне становище в когорті сталінських полководців“. Серед такої спеціяльно створеної високо упривілейованої групи, як т. зв. герої Радянського Союзу, з загального числа (на 1. І. 1945 р.) 6134 — росіян було 4123.

В адміністративному апараті зайняли росіяни посади не лише в РСФСР. У всіх союзних республіках вони становлять високий процент службовців. Тут вони в першу чергу займають керівні пости. Величезний за своїми розмірами, сталінський апарат насильства — нквд і нкгб — складений майже виключно з росіян.

У господарському житті всіх національних республік панівна роля належить росіянам, і то не лише тоді, коли йдеться про керівництво цим життям, а також і про робітничі кадри. Росіяни становлять подавляючу більшість кваліфікованих робітників, а їх резервуаром для всіх національних республік з'являється РСФСР. Крім цього, трактування РСФСР при розбудові господарського життя як метрополії дає, зовсім зрозуміло, великі переваги росіянам.

Навіть у культурному житті в національних республіках за росіянами забезпечується перевага, нпр., росіяни, наслані РСФСР, становлять поважне число викладачів вузів, росіяни очолюють важливі культурні установи неросійських народів і т. д.

Таким чином росіянам говориться не про якусь абстрактну „керівну ролю“, яка випливає з благородности російського народу і лише благородністю позначається в житті. Ні, їм практично дається змогу сповняти таку „керівну ролю“, залучуючи частину російського народу до імперіялістичного апарату гноблення, ділячись із нею плодами імперіялістичної політики і колоніяльного грабежу. Інша справа, що це вже не є така благородна „керівна роля“ як її намагаються змалювати сталінські вельможі, а, звичайна імперіялістична роля, чого мусять бути свідомі як всі поневолені неросійські народи, так і самі росіяни.

Як виглядає практично політика з „керівною ролею“ російського народу і її пропагандивне вибілювання, покажемо на такому прикладі. На території РСФСР свідомо скупчуються всі найважливіші промислово-економічні центри і вишколюються великі кадри кваліфікованих робітників. Опісля цих робітників розсилається по національних республіках, в яких штучно спиняється ріст власних національних кваліфікованих кадрів. Тоді росіянам говориться так: „Бачите, ви займаєте перше місце, вам належиться керівна роля, бо ви сини великого російського народу, ви належите до найвидатнішої нації серед усіх націй. Це вам належить по-праву, пам'ятайте про це, будьте горді і гідно сповняйте отцю керівну ролю серед менше видатних народів, які без вас нічого самі зробити не можуть“. Неросіянам в свою чергу говориться так: „Бачите, який російський народ передовий, культурний, і яких він має фахівців, спеціялістів, а ви всього цього не маєте. Але не журіться, російський народ добрий, він же ваш найстарший брат, він вам прислав і ще пришле своїх кваліфікованих робітників, які вам допоможуть побудувати і відбудувати свою промисловість, чого б ви самі ніяк не могли зробити. На те, що кваліфіковані російські робітники одержують вищу зарплату, ніж ви, не звертайте уваги, їм це належиться по-праву, вони ж кваліфіковані, вони допомагають вам розбудовувати ваше господарство. За це — ви повинні їм тільки дякувати, їх любити і шанувати“. В результаті такої „допомоги“ з боку російського народу Україна, нпр., і досі не має потрібної кількости кваліфікованих робітників українців, — а РСФСР увесь час має їх назвиш, так що може послати їх не тільки Україні, а й усім іншим республікам.

Ось як виглядає в житті проповідувана сталінськими вельможами теорія „керівної ролі“ російського народу! З одного боку, сталінські імперіялісти одурманюють нею неросійські народи і прикривають перед ними свій імперіялізм, з другого боку, можна сказати за Леніном, російський народ деморалізують, принижують, обезчещують, проституюють його, привчаючи до гноблення чужих народів, привчаючи прикривати свою ганьбу лицемірними, ніби патріотичними фразами і фактично спираються на частину російського народу в гнобленні всіх інших народів.

Розпалювання шовінізму в російському народі — це один бік медалі, а другим її боком є русифікаційна політика щодо неросійських народів, яка проводиться сьогодні з такою гарячковістю і з такою безоглядністю і насильством, які далеко лишають позаду найжорстокіших царських русифікаторів. Сталінські верховоди не гребують жодними засобами, а якщо йдеться про їх винахідливість у цьому відношенні і перфідність, то вони не мають під цим поглядом собі рівних.

В першу чергу русифікація здійснюється за допомогою систематичного фізичного винищування неросійських народів і насильним насаджуванням російського елементу на неросійських землях. Знищується не поодинокі одиниці, а цілі народи.

Всі пам'ятають опублікований 25. 6. 1946 р. закон верховної ради РСФСР, який затвердив „переселення“ в інші райони СССР „двох народів: кримських татар і чеченців, — та скасував чечено-інгуську і кримську автономні республіки. Це „переселення“ — це ніщо інше, як фізичне знищення цих народів. Форми, якими воно переводилося, переходять межі уяви. Кого не розстріляно, не запроторено в тюрми, того без жодного майна насильно вивезено у сибірські тундри на

повільне конання. Два історичні народи, відомі своєю героїчною боротьбою, перестали існувати, а їх батьківщина, їх рідні землі, заселені сьогодні росіянами. Тим самим два важливі стратегічно-економічні пункти — Крим і Грозний — стали тепер повністю російськими. Довершилось те, чого не вспіли доконати царські колонізатори, при тому довершилося це в XX сторіччі, методами, що переходять методи часів найжорстокішої колоніяльної політики.

Тут варто ще спинитися над тими аргументами, що їх придумали для цього „переселення“ сталінські верховоди. Вони пояснюють це тим, що в той час, коли народи СССР захищали свою незалежність... „багато чеченців і кримських татар за підмовою німецьких агентів вступили в організовані німцями добровільні загони і разом із німецькими військами вели збройну боротьбу проти частин червоної армії, а також за вказівкою німців створювали диверсійні банди для боротьби з радянською владою в тилу, при чому основна маса населення Чечено-Інгуської і Кримської АРСР не чинила опору (підкр. О. Г.) цим зрадникам батьківщини“ (закон про скасування Чечено-Інгуської АРСР і про перетворення Кримської АРСР у Кримську обл.).

Так виглядає офіційне пояснення. Насправді було воно зовсім інакше. Німецько-большевицька війна, наближення фронту, перехід фронту зроджували перед усіма поневоленими народами СССР надії на своє визволення. Також кримські татари і чеченці, які ніколи не зрікалися своїх відвічних прагнень до волі, які палко ненавиділи російсько-большевицьких поневолювачів, що обернули їх землі в колонії, а їх — в колоніяльних рабів, вхопилися за зброю і повстали до боротьби. Ці народи прагнули свого визволення, і ті, що піднялися за нього на боротьбу, не були жодними німецькими вислужниками. Війну, фронт вони розглядали лише як моменти, що полегшували їм їхню визвольну боротьбу. Те, що основна маса населення Чечено-Інгуської і Кримської АРСР не чинила опору цим віби зрадникам, як

це самі признали сталінські верховоди, в найвищій мірі свідчить про те, що боротьба ця була в народі популярною, що народ її підтримував, що вона була тим самим народно-визвольною. Вона свідчить про те, що ввесь народ не хотів жити в сталінському ярмі, що його ним понад 25 років ущасливлювали кремлівські можновладці. Боротьба ця була свобідним виявом здавлюваної волі цих народів. Сталінські вельможі не дозволили їм „самовизначитись“ чи „відділитись“, як на це дають „право“ в своїй „найдемократичнішій конституції“, але за такі бажання на страх для інших жорстоко після своєї перемоги покарали їх.

Твердження нібито, боротьба чеченців і татар велася за підмовою німецьких агентів, — це брехня, потрібна для оправдання „переселення“ цих народів, тобто фізичного винищення тих народів. Це підлість того самого роду, що її бачимо по відношенні до українського народу, справедлива визвольна боротьба якого також найбезсоромніше заплямовується як німецька агентура. Якщо ж ідеться про добровольчі батальйони, то в них були не тільки чеченці і кримські татари, а й усі інші народи СССР, яких ненависть до большевизму зручно використовували німці, а з росіян була створена спеціяльна армія — русская освободительная армия (РОА). Та й багато з тих, що були в добровольчих батальйонах, боролися проти німців, нпр., багато чеченців, інгушів, татар перейшли до УПА і в її лавах боролися проти гітлерівських і сталінських імперіялістів.

Ми навмисне довше спинилися над цими двома фактами, бо вони надзвичайно вимовні для большевицької русифікаційної політики, вони прямо клясичні як приклади, до того ж вони були офіційно проголошені і не лишають навіть у найбільш недовірливих (такі передусім знаходяться поза межами СССР) жодних сумнівів. Та це не означає, що не випадкові, відірвані, безпрецедентні для большевицької дійсности факти. Ні, безпрецедентні вони в одному відношенні — офіційному опублікуванні. А поза тим таке винищу-

вання, яке стрінуло кримських татар і чеченців в СССР, загальне і особливо посилене останнім часом. Різниця лише в тому, що не всі народи такі малі як чеченці чи татари, щоб їх можна всіх „переселити“. Винищування всіх інших більших народів переводиться пляново і систематично.

Зокрема винищується жорстоко український народ, який ніколи не переставав боротися за своє визволення, який сьогодні, вже п'ятий рік, продовжує свою збройну повстанську боротьбу. До 1940 р. більшевики знищили біля 12 мільйонів українців, в тому числі внаслідок штучно викликаного голоду в 1932—1933 рр. 6—7 мільйонів. При своєму відступі з України в 1941 р. вони вимордували по тюрмах усіх в'язнів. Для винищування українського народу сталінські імперіялісти використали війну: вони гонили своїми „заградительными отрядами“ українців у найгірший вогонь, в найнебезпечніші місця, що потягли за собою найбільші жертви. За три роки нової большевицької окупації большевики розстріляли, замордували, посадили в тюрми та заслали в Сибір понад 1 мільйон українців. Зараз вони викликали новий голод, який потягне нові мільйони жертв. Для задоволення потреби в робочій силі для розбудови промисловости Сибіру плянується (частково вже реалізується) велике переселення робітників з України на Урал і Сибір. Такі переселення не є новина для України. Вони вже нераз відбувалися. Коли большевицькі можновладці чваняться своїми колонізаційними успіхами Сибіру, то власне ці успіхи є результатом таких ото насильних переселювань. Ось в яких страшних, жахливих цифрах малюється фізичне винищування українського народу.

В той же час на Україну хмарою посилається російський елемент, головно до міст і промислових осередків. Вистачить зазначити, що виселені з поляків міста Західної України, в яких вони жили у великій кількості, зараз повністю заселюються росіянами. Львів, Тернопіль, Рівне й інші міста прибрали сьогодні вже чисто російське обличчя. Міста Східної України є вже

такими давно. Зрусифіковані царською Росією, вони такими залишилися і тепер і, як колись, з'являються бастіонами русифікації, розсадниками російських впливів на Україні.

Поруч фізичного винищування і насильного насаджування російського елементу, йде сьогодні посилений наступ, найбільший з усіх дотеперішніх, на духовно-культурне життя неросійських народів, на саму душу цих народів. Метою цього наступу є: 1) прищепити неросійським народам почуття меншевартости; 2) прищепити почуття рабської пошани до російського народу як „старшого брата“, як „керівної нації“. Це, в свою чергу, має метою: полегшити асиміляцію цих народів, зменшити їх духовно-моральну відпорність, підірвати духовні основи визвольної боротьби цих народів, нарешті, прикрити ширмою „допомоги“ і „керівної ролі“ російського народу голий сталінський імперіялізм.

Під кутом цієї посиленої русифікації переводиться сьогодні радикальну ревізію (із численних, які були досі, найрадикальнішу) історії, літератури, мистецтва, мови, преси, мислення, оскільки воно також підлягає в СССР контролі. Майже кожний місяць 1946 р. приносив у цьому напрямі якусь постанову цк кп(б)У. Ось деякі з них: „Про перекручення і помилки в висвітленні історії української літератури в „Нарисі історії української літератури“, „Про репертуар драматичних і оперних театрів у УССР і заходи до його поліпшення“, „Про журнал Вітчизна“. Наступ цей ведеться під кличем боротьби проти „націоналістичних перекручень“, проти впливу „концепцій Грушевського і Єфремова“, „за науковий, марксистсько-ленінський підхід“, за „загальне підвищення художнього та ідейного рівня багатьох літературних творів, театральних постановок, кінокартин“.

Зрозуміло, що „піклуванню“ про історію України відведено найбільше уваги, бо ж власне вона (історія) будить і формує національну свідомість, пригадує велич минулого, закликає до здійснення прагнень і запо-

вітів предків. на ній виховується молодь. Цим разом сталінські вельможі вирішили докорінно сфальшувати історію України, цілковито достроїти її до вимог своєї русифікаційної політики. Протягом большевицького режиму на Україні, історія України переходила вже різні „виправлення“, але внаслідок тих, які переводяться зараз, вона зовсім виполощується зо всякої науковости і об'єктивности.

Першим кроком у цьому напрямі була нагінка, а вслід за тим і стягнення з обігу підручника „Короткого курсу історії України“, що вийшов в 1940 р., і першого тому 4-томного курсу „Історії України“ для вузів, виданого в 1943 р. Інститутом Історії при АН УССР, а далі „висунено вимоги“ знести Інститут Історії України, мовляв, він звужує діяльність Інституту і обмежує її тільки до питань історії України. (Слід сподіватися незабаром реалізації цієї вимоги).

Обидва згадані підручники, хоч і так уже сильно зрусифіковані, не відповідали сьогоднішнім вимогам, особливо у висвітленні походження українського народу, Переяславського договору, українсько-російських відносин по Переяславському договорі. Так, напр., Переяславський договір висвітлюється в них як „менше зло“ для України, але все таки як зло. А що такого твердження не можна ніяк привести у відповідальність із „теорією вищости“, „керівної ролі“ і „допомоги“ російського народу, тому його оголошено ненауковим, немарксистським, а націоналістичним перекрученням.

Ось як кається за ці „перекручення“ головний редактор обох історій проф. Петровський: „...цілком правильною є вказівка газети Управління і пропаганди й агітації цк вкп(б) „Культура і жизнь“ про те, що за останні роки на Україні видано ряд книг і опубліковано ряд статтей у питаннях історії в яких містяться серйозні помилки буржуазно-націоналістичного характеру. Зокрема це стосується першого тому „Історії України“, що був підготовлений Інститутом Історії Академії Наук УССР і вийшов за редакцією автора цієї статті (тобто Петровського — О. Г.)... Наш обов'язок

піддати ці хиби і помилки суворій критиці. Історики України не повинні лишити від теорії Грушевського каменя на камені“ („Радянська Україна“ № 147, 1946 р.). От як виглядає вільна наука УССР! Не інакше примушується стати на „марксистську“ точку зору і проф. Крип'якевича, Кордубу, Терлецького, цих ще нових громадян СССР, „неознайомлених“ з марксизмом.

Найновіші виправлення в історії України зводиться до таких основних положень: Київська Русь — це твір не українського народу, а російського, українського і білоруського, при чому „керівна роля“ належала в ній російському народові; Переяславська угода, або, як її називають „приєднання України до Росії“ — це найбільше щастя для України, вона відповідала „споконвічним прагненням українського народу до возз'єднання з російським народом“; завдяки „допомозі“, під „керівництвом“ російського народу український народ звільнився від гніту самодержавства і, ввійшовши до складу Радянського Союзу, побудував свою соціялістичну державу; історію України треба розглядати в нерозривному зв'язку з історією російського народу, „при чому завжди треба пам'ятати, що основну, найважливішу ролю... відогравав „старший брат“ — російський народ...“ („Радянська Україна“ № 147, 1946 р.); „прагнення до возз'єднання з російським народом“ є закономірним для історії України; дотримуватися клясового підходу.

З черги ми розглянемо всі ці „виправлення“, щоб побачити, що цим шляхом хочуть сталінські імперіялісти осягнути, і то тим більше, що ці „виправлення“ стосуються не тільки історії, а також і історії літератури, літератури взагалі, масової пропаганди.

Ми вже вказували, що дочеплення російського народу до Київської Держави, твору чисто українського, потрібно було, щоб задовольнити російську шовіністичну самозакоханість, щоб збільшити велич історії російського народу, щоб тим шляхом поповнити „докази“ про „найвидатнішість“ російського народу. Це штучне дочеплення має також на меті поширити право

„керівної ролі", „опіки" російського народу на найстарший період нашої історії (Київську Русь), щоб потім могти вивести звідси одну закономірну лінію „керівної ролі" російського народу щодо українського на протязі цілої історії, лінію „відвічного прагнення українського народу до возз'єднання з російським народом". Простіше, це потрібно для того, щоб виправдувати російський імперіялізм, загарбання України як в царський, так і в большевицький період, виходячи при тому із найдавніших часів нашої історії.

Переяславський договір, заключений Хмельницьким з московським царем, був у дійсності звичайним політичним союзом, заключеним з метою боротьби проти Польщі. Большевицькі імперіялісти тому називають „приєднанням України до Росії" (до речі тут буде нагадати, що термін „приєднання" створила царська історіографія), щоб виправдати загарбання України Росією, що після цього договору наступило. Бо ж власне московські царі, обмежуючи крок за кроком статті Переяславського договору, шляхом збройного насильства і підлого обману повністю поневолили Україну. Назвавши це загарбання „возз'єднанням", до того ж здійсненням „відвічних прагнень українського народу", виведених ще з часів Київської Руси (от до чого придається теорія про спільність Київської Руси!), дається повне виправдання цього загарбання. За таким сталінським висвітленням Переяславського договору виходить, що не московські царі „приєднали" Україну до російської держави, а український народ сам, по своїй „добровільній волі" об'єднався з російським народом. Що більше, таке „приєднання" було для нього спасенням, найбільшим щастям. Немає потреби багато доказувати, як це щастя виглядало. Це було обмеження політичних прав Української Козацької Республіки, закріпачення вільного досі українського селянства і козацтва, це було зруйнування гордости українського народу — Запорозької Січі (1775 р.), це було знищення української культури, підпорядкування російському патріярхові української церкви (1687 р.), це було масове винищування українського народу на роботах і воєнних походах, це був нечуваний економічний грабіж, насильне насаджування на Україну царських байстрюків, це було, нарешті, повне знищення всяких ознак самостійности України, це була повна анексія України (1782 р.). Ось яке це щастя. Його дальшим наслідком було те, що в другій половині XVIII і на початку XIX ст. ст. український народ був зведений до етнографічного поняття, і тільки творчий дух українського народу, незнищима сила української нації, які потрапили видати зі себе Шевченка, забезпечили нам повне, бурхливе відродження.

Вищеперераховані наслідки „приєднання" України до Росії вимовно говорять про „допомогу" російського народу за ввесь період після Переяславського договору. Вона була так „видатною", що завдяки її Україна, ні менше ні більше, стала звичайною колонією російської імперії. І не ми, націоналісти, робимо сумну славу російському народові, роблять її сталінські вельможі, автори теорії „керівної ролі" російського народу. Бо ж оскільки ця „керівна роля" здійснювалася на протязі всієї історії, оскільки вона найсильніше проявилася, між іншим, в складанні російської держави, то ж вона здійснювалася і в період по Переяславському договорі, в період поступового загарбання України і ліквідації самостійности Української Козацької Республіки. Незручність цього становища сталінські фальсифікатори історії розуміють і про „допомогу" саме в цей період вони говорять туманно, збуваючи фразами, не забуваючи застерегтися, що російський народ не відповідає за злочини царів, одночасно зовсім не журячись, що в цих застереженнях не має жодної послідовности.

Далеко більше вони цвенькають про цю „допомогу" і „керівну ролю" вже в період українського відродження і народження російського демократичного руху. Хоч і тут не мають у доказ своєї теорії „керівної ролі" і „допомоги" російського народу будьяких серйозних аргументів, для них вистачає голослівно покликатися на Чернишевського, Белінського, Добролю-

бова як нібито, на зовсім вистачаючі аргументи. Те, що Шевченко знався з Чернишевським, що Франко, будучи об'єктивним, позитивно висловлювався про деякі досягнення російської думки і її окремих представників, те, що Горький був особисто знайомий із Коцюбинським, — найсильніші большевицькі аргументи про „допомогу", „дружбу" російського народу з українським. Для всіх незаморочених шовінізмом, нормальних людей, не тільки такі знайомства, а й навіть більші чи менші впливи — це ще ніяка підстава до того, щоб твердити про „допомогу" і „керівну ролю" одного народу щодо другого. Скажімо, нпр., з факту знайомства якогось французького і німецького письменників чи навіть впливу одного з них на другого, нікому й на голову не спадає (за винятком хіба гітлерівських расистів) твердити про „керівну ролю", „допомогу" німецького народу щодо французького чи навпаки. Що саме того роду аргументи вибрали большевики, найкраще підтверджує натягненість і слабість їхньої теорії з одного боку, і расистсько-імперіялістичну суть її з другого боку. А крім цього, як би хоч усі вищеперераховані були справжніми друзями українського народу, а то, нпр., Белінський, якого сьогодні ставлять у перший ряд цих друзів, саме він найбільше накидався на українську літературу, саме він найбруднішою лайкою нападав на Гребінку, Куліша і Шевченка.

В травні 1841 р. Белінський помістив в „Отечественних Записках" статтю і рецензію на Гребінчину „Ластівку" і Основ'яненкове „Сватання", в яких дуже гостро виступив проти української мови і впроваджування її до літератури. 3. 8. 1841 р. він писав до Н. Х. Кетчера: „Прочитавши „Ластівку" і „Сніп", я зрозумів усю достойність борщу, сала і галушок..." 1842 р. на ножі прийняв Белінський Шевченкові „Гайдамаки", а ось як писав у грудні 1847 р. в листі П. Анненкову до Парижу з приводу „Сну" Шевченка: „Віра може з Шевченка зробити навіть мученика за волю. Та здоровий розум повинен бачити у Шевченкові осла, дурня й нікчемну людину, понадто гіркого п'яницю, аматора горілки й хахлацького патріотизму. Той хахлацький радикал написав два пасквілі, один на Государя Імператора, другий — Государиню Імператрицю... Коли цар прочитав пасквіль на царицю, спалахнув великим гнівом... я не читав тих пасквілів і ніхто з моїх знайомих їх не читав (що, між іншим, не доводить, що вони зовсім погані, а тільки тривіяльні і дурні), але я переконаний, що пасквіль на царицю обурливо гидкий. Шевченка вислано на Кавказ салдатом. Мені його не шкода: якби я був суддею, я зробивби не менше. Я почуваю особливу ворожнечу до таких лібералів. Вони вороги всякого успіху... Одна свиня з хахлацьких лібералів, якийсь Кулеш (що за свиняче прізвище!), в журналі „Звездочка", що його видає Ішімова для дітей, надрукував історію „Малоросії" де сказав, що „Малоросія" мусить або відірватися від Росії, або пропасти. Цензора Куторгу, що пропустив її, нечитаючи, засадили у в'язницю. От, що роблять ці скоти, безмізкі ріберальчики! Осоружні вони мені ті хахли! Що ж, барани ліберальничають в ім'я галушок і вареників із свинячим салом" (зі „Сьогочасне й минуле", Вісник Українознавства НТШ, III-IV, 1939 р., Львів).

Щождо того, що під керівництвом російського народу український народ повалив поміщицько-капіталістичний лад і побудував свою соціялістичну державу, то про безглуздість такого базікання ми вже говорили в іншому місці. Тут ще раз підкреслимо, що жодної держави, а тим більше соціялістичної, український народ під керівництвом російського народу не побудував. Навпаки, большевицька партія, яка перейняла на себе традиції царських імперіялістів, спираючись на російський народ, довела до нового поневолення українського і всіх інших народів СССР, до побудови нової колоніяльно-експлуататорської системи, до відновлення старої російської імперії, яку лише перейменовано на СССР. Тому, хто в цьому вбачає „керівну ролю" і „допомогу" російського народу, той робить погану послугу російському народові, бо він усі злочини, що випливають із цього факту, перетягає на російський народ. Так власне роблять сталінські вельможі!

„Вказівка" кремлівських верховодів про те, що історію України треба розглядати в тісному з'язку з історією Росії, пам'ятаючи постійно про „керівну ролю" російського народу, має метою в основі підірвати самостійність історичного розвитку українського народу, щоб тим самим „доказати", що й дальші змагання до самостійности України є, нібито, реакційними, невластивими українському народові, який завжди хотів тільки жити разом із російським народом. Таке висвітлення цілковито направлене також на доказ меншевартости українського народу. Без російського народу український народ не мав би Київської Держави (властиво не був би молодшим спільником до цієї держави), не побудував би Січі, Козацької Республіки, без видатної допомоги російського народу його були б з'їли поляки, шведи, німці, турки, антанта, а так російський народ урятував нас. Коли б російський народ не вів нас за руку („керівна роля"), ми були б і не відбув родилася, без його „допомоги" ми б не мали Котляревського, Шевченка, Франка, Лесі Українки, Коцюбинського і т. д. Якщо так, то повстає питання: що ж ми на протязі історії зробили самі, де ми обійшлися без „допомоги" „старшого брата", що ж в такому разі вартий український народ? Коли розглядати історію України в тісному зв'язку з історією Росії, пам'ятаючи при тому про „керівну ролю" російського народу, виходить, що на протязі нашої тисячорічної історії ми не зробили самі нічого, що ми самі нездібні обороняти себе, що все, що маємо, досягли тільки завдяки „допомозі" великого російського народу, у якого є „ясний розум, стійкий характер і терпіння", державнотворчі здібності, войовничість і працьовитість. Український народ усіх цих якостей не має, він і не державнотворчий, і не войовничий, і не працьовитий (він має нижчу якість працьовитости — чорноробочість), і єдина його найкраща прикмета — це прагнення жити разом із російським народом. Звідси і сталінський висновок: український народ і дальше не може жити своїм власним самостійним життям, ідея Самостійної Української Держави — це вигадка чужоземних агентів — українських націоналістів, українському народові повністю відповідає така „держава" як УССР, бо тут він має при собі „старшого брата", який завжди порадить, покерує, оборонить.

Таку саму мету переслідує і твердження про закономірність розвитку історії українського народу, яка полягає, нібито, в тому, що силою суспільних законів цей розвиток іде в напрямі „возз'єднання" українського народу з великим російським народом. Цю нову закономірність сталінські теоретики відкрили приблизно в 1943 — 44 рр. і, очевидно, вона повинна бути оголошена за таку, що збагатила марксистсько-ленінську теорію ще одним цінним набутком, за таку, що блискуче підтвердила ленінсько-сталінські передбачення, а її автор повинен бути оголошений — геніяльним (крутієм і брехуном). Ця теза з закономірністю є ще й тим вигідна, що вона звільняє від обов'язку доказувати, бо раз щось є закономірним — а що воно таким є то про це говорить большевицька партія, яка єдина знає секрет викривання таких закономірностей і вміє керувати суспільними законами розвитку (це провірено емпірично), і то, тим самим, немає в цьому жодних сумнівів і дискусій. Советський громадянин, від академіка-історика до домогосподарки, мусить вірити, що так воно є. Хто думав би інакше, той не марксист, той агент, зрадник власного народу.

В першу чергу, на основі цієї сталінської закономірности, український народ мусить вірити, що йому від віків притаманне прагнення жити з російським народом, тобто бути поневоленим у російській державі, що загарбання України Росією є закономірним для української історії, що його поневолення — це найбільше щастя для українського народу, бо внаслідку цього поневолення він мав змогу жити разом з російським народом. Те, що ця імперія гнобила його, — це дрібниця, а зрештою, російський народ у цьому не винен, він не був „тюремщиком", а „старшим братом". Можна б подумати, що російський народ уже від початків свого виникнення був запліднений ідеями марксизму,

що йому чуже було всяке почуття національного гноблення. Сталінські вельможі забувають (свідомо, бо це саме роблять сьогодні самі), що російський народ не тільки був знаряддям загарбницької колоніяльної політики царських імперіялістів, а що царизм також привчав російський народ до гноблення чужих народів; він деморалізував і розбещував його.

Що ж означає клясовий підхід? Ми вже бачили при обговоренні питання „найвидатніпости" російського народу, що він (підхід) стосується зовсім довільно. В числі вивищуваних є не самі представники пригноблених кляс, а й найреакційніші представники самодержавства і поміщицько-капіталістичного ладу, такі кати-імперіялісти, як Іван Грозний (засновник самодержавства) чи Петро І (засновник російської імперії). В історії Росії клясовий підхід сьогодні менше потрібний і завжди йде в кут, коли стоїть справа величі російського народу, коли для цієї цілі необхідно притягнути і представників експлуататорських кляс.

В історії України, за русифікаторськими виправленнями, говориться, що клясові інтереси захищали, напр., Виговський, Дорошенко, Мазепа. Вони, „відбиваючи клясові інтереси групи українських старшин-феодалів, прагнули надіти на Україну іноземне ярмо лише для того, щоб цим зміцнити свої клясові позиції, одержати більше можливостей для експлуатації українського селянства" („Радянська Україна" № 177, 1946 р.).

Те, що після Переяславського договору московські царі насадили на Україну своїх князів і дворян, що роздали землю своїм вислужникам самойловичам, кочубеям, те, що, нарешті, спираючись на них, довели до повного закріпачення вільного українського селянства, то це вже ніби не клясові інтереси і не експлуатація українського селянства, а щастя для нього. Очевидно, так безсоромно брехати і крутити можуть тільки большевицькі імперіялісти.

Скажемо ще кілька слів про „іноземне ярмо", бо ж і Виговський, і Дорошенко, і Мазепа не просто хотіли скріпити свої клясові позиції, а „прагнули" надіти на Україну „іноземне ярмо". „Виговський хотів підкорити Україну шляхетській Польщі... Петро Дорошенко... султанській Туреччині... Мазепа... Польщі і Швеції" (там же). Тільки ті, хто прагнув „приєднання" України до Росії, хто „допомагав" цьому „приєднанню" не прагнули надіти на Україну іноземне ярмо. Іншими словами, ярмо царської Росії, яке надіто на Україну по Переяславському договорі, — це ніби і не ярмо, і що цей термін (так наче б між ярмами була яка різниця) відноситься тільки до шляхетської Польщі, султанської Туреччини, баронської Швеції, а ніяк не до царської Росії. Як бачимо, „іноземне ярмо" — це пугало, призначене для залякування і одурманювання українського народу, з одного боку, і для зводження наклепів на визначних керівників визвольної боротьби українського народу — з другого боку. І тому Виговський, Дорошенко (названий народом „сонцем руїни"), Мазепа, які прагнули самостійности України, які, рятуючи ослаблену війнами молоду Козацьку Державу перед зазіханням Москви, шукали союзників у Польщі, Туреччині чи Швеції, але ніколи не хотіли віддати України в польське, турецьке чи шведське ярмо, називаються зрадниками російського (і при чому тут російський?!) і українського народів, бо вони, нібито, хотіли „надіти на Україну іноземне ярмо".

А тепер зробимо висновок. Клясовий підхід до історії України — це засіб обезцінювати ту частину історії України, яка говорить про боротьбу українського народу проти Росії, це засіб вибілити всіх агентів і вислужників Москви, виправдати поневолення України, це засіб підірвати в українському народі пошану до тих його національних героїв, які боролися проти Росії, і взагалі замазати традиції нашої героїчної боротьби з російським імперіялізмом. За таким підходом кожний, хто боровся або проповідував боротьбу з Росією, той обстоював клясові інтереси, той прагнув іноземного ярма, той зрадник українського народу. Той, хто допомагав імперіялістичній Росії поневолити Україну — діяв по лінії „відвічних прагнень українського

народу" і зовсім не хотів надіти на Україну іноземного ярма. І хоч він був би і князем, і поміщиком, і жорстоко експлуатував українських селян, він не захищав клясових інтересів. Підхід, отже, дуже зручний і вигідний для царського періоду так же само добрий як і для большевицького. Власне таким самим шляхом боролися і борються большевицькі вельможі проти українського визвольного руху. Адже ж колись на Петлюру, а сьогодні на Бандеру зводять ті самі наклепи, що й на Виговського, Дорошенка, Мазепу (клясові інтереси, іноземне ярмо). Іншими словами, сталінський клясовий підхід — це шовіністично-русифікаторський підхід.

Якщо ж когось із визначних історичних постатей не можна заплямувати п'ятном „зрадників", бо постаті ці занадто популярні в народі, то тоді шляхом найрафінованішої фальсифікації зображається їх в такому світлі, що постаті ці виходять як вислужники Москви, як такі, що завжди прагнули жити разом із „великим російським народом". В такому світлі представляють большевики нпр., Богдана Хмельницького і як найсильніший свій доказ проводять у відомому вже нам висвітленні Переяславський договір. Але крім Переяславського договору є ще й інші факти, а саме: 1) в 1656 р. у Вільні Москва заключила союз із Польщею, 2) в 1657 р. Б. Хмельницький увійшов у союз зо шведським королем Карлом-Густавом X і семигородським князем Ю. Ракочім. Не треба бути істориком, щоб побачити, що ці факти говорять зовсім виразно про те, що віленським союзом Москва фактично і формально зрадила Переяславський договір, що Хмельницький трактував Переяславський договір як політичний союз, а не жодне „приєднання України до Росії", і коли Москва його зрадила, він для забезпечення незалежности України від зазіхань з боку Польщі і Москви, яка вже вспіла виявити свої справжні загарбницькі цілі щодо України, вступив у союз зо Швецією і Семигородом. А ось як, не заперечуючи цих фактів, висвітлює їх за вказівкою ЦК ВКП(б) історик Петровський: „Веленское соглашение создало некоторие затруднения для осу-

ществления планов Хмельницкого, однако великий гетман не прекращает своей деятельности, направленной на осуществленние воссоединенния.

Он решил, *сохраняя верность Росии* (підкр. О. Г.), в то же время поставить русское правительство перед фактом разгрома Польши... Одновременно он стремился помирить Швецию з Россией..." (Н. П. Петровський, „Воссоединение українського народа в едином українском советском государстве", ОГИЗ, 1944 р.).

Основне в цих теревенях — доказати, що Хмельницький, мимо того, що Москва зрадила його, лишився їй на все вірним (от приклад вірности). І хоч його союз зо Швецією і Семигородом якраз заперечує це, для сталінських фальсифікаторів воно неважливе. Для них важливе, всупереч фактам й історичній правді, зробити з Хмельницького вірного прихильника Москви.

В такому світлі зображається і Шевченко, і Іван Франко, творчість яких просякнута ненавистю до російської держави, до всіх поневолювачів України, творчість яких просякнута глибокою свідомістю і вірою в Українську Самостійну Державу.

Обговорені основні большевицькі виправлення історії України стосуються також усіх інших народів СССР без винятку, бо сталінська русифікаційна політика проходить щодо всіх народів за однаковими зразками. „Большевик" № 4, 1945 р., писав: „Основною хибою робіт, присвячених історії окремих народів СССР, є штучне відділення історії одного народу з загального історичного процесу народів СССР. Такі помилки є в „Історії Казахської РСР", „Історії Якутії", є... в „Нарисах з історії Башкірії"... у книзі з історії Татарії... Історія народів Росії є історія... їх згуртування навколо російського народу..."

„Керівна роля" російського народу вмовляється, нпр., кавказьким народам, історія яких далеко старіша від історії російського народу, що, як відомо, почав складатися щойно в XIII ст. Один лише мають тут клопіт, що ніяк не можна дочепити історії російсь-

ського народу до цих старих часів, як у випадку з Київською Руссю, бо треба перескочити вже на кілька сторіч назад, скажімо, аж до III-го сторіччя перед Христом, коли в Грузії був на престолі цар Фарнавадзе. Клопіт клопотом, але все таки він не перешкоджає проповідувати „керівну ролю“ щодо цих народів, як і всіх інших, не заважає твердити, що ці народи „від віків“ винесли прагнення до „возз'єднання“ з російським народом. Перфідна брехня, обман, фальсифікація дозволяють обминути всі клопотиві перешкоди.

Ось зразок: „Азербайджанський народ через віки виніс і зберіг основи дружби народів... Зокрема треба відмітити історично-традиційну дружбу з великим російським народом. Блискучий азербайджанський поет XII ст. Хагані Шірвані присвятив декілька своїх стихів кревнякові галицького князя Ярославові Володимировичу. Великий Нізамі Гянджеві тоді ж — в XII ст. — знав про Росію більше і краще, ніж люди Західної Европи того часу. Багато перлинних стрічок у творах Нізамі присвячено російським героям“ (Гейдар Гусейнов, „Об историческом содружестве русского и азербайджанского народов“, стор. 1, вид. Інституту Філософії АН АРСР, Баку, 1946 р.).

Як бачимо, надзвичайних аргументів сталінським шовіністам не потрібно. Вистачить, що Шірвані написав кілька стихів про кревняка, до того ж не російського, а українського галицького князя, вистачить, що, нібито, Нізамі у XII ст. про Росію, якої, до речі, ще й на світі не було, знав більше і краще, ніж люди Західної Европи (дуже солідне наукове твердження), щоб говорити про „дружбу“ азербайджанського народу з російським народом, тобто, щоб виводити з цього право на поневолення азербайджанського народу Росією.

Загарбання Азербайджану, як і Кавказу взагалі, пояснюється в той самий спосіб, що й „приєднання“ України до Росії. „...З бігом часу зміцніла та російська орієнтація, якої потім придержувалися кращі люди Азербайджану, що вважали більше доцільним зв'язати долю своєї Батьківщини з передовою Росією, ніж з економічно-відсталим тодішнім Іраном (аж дивно робиться, як ці „кращі люди“ і ввесь азербайджанський народ уже у XVIII ст., а може, й ще раніше, думали йота в йоту, як це потрібно сьогодні сталінським імперіялістам — О. Г.). Історія показала, що передові люди Закавказзя не помилилися і що Росія, не зважаючи на агресивну політику царизму, відіграла прогресивну ролю в Закавказзі і в Середній Азії“ (там же).

Отже ж те, що Росія загарбала країну найстаршої культури, волелюбний Кавказ, що насильно позбавлювала землі кавказьких вільних селян, що, нарешті, їх закріпачила, що беззаконно знищувала цілі села, що безпощадно здавила (1864 р.) велике повстання кавказьких народів, яке тяглося 40 років, і в процесі якого дійсно об'єдналися всі розсварені дотепер народи Кавказу, та в якому взяли участь найширші працюючі маси, — не суттєве, на те не треба звертати уваги. Ясно, чому, бо це не сприяє розвиткові „дружби“ з російським народом, тобто не виправдує російського імперіялізму. Що там агресивна політика царизму, основне — це прогрес, під чим насправді треба розуміти те, що народи Кавказу внаслідок свого поневолення царською Росією знайшлися також і у большевицькій імперії, і большевицькі імперіялісти можуть душити ці народи, можуть неподільно експлуатувати багатства цих народів, азербайджанську нафту, грузинський марганець і т. д.

Як і в випадку України, всі ті, які боролися проти Росії, — це зрадники своїх народів, це захисники клясових інтересів, а ті, що помагали поневолювати свої країни, — це „кращі передові люди“. „Найбільш яскравим представником цієї прогресивної течії (злуки з Росією — О. Г.) був видатний державний діяч Азербайджану в XVIII ст. — Фаталі — хан Кубинський, який в березні 1775 р. об'явив себе прибічником Росії“ (там же). Наведемо ще один приклад: В 1940 р. в Казані вийшов епос татарського письменника Н. Ісанбета „Ідегей“, героем якого є емір Золотої Орди Ідегей. Зараз цей епос до краю „розкритикований“ за те, що

в ньому висловлюються „чужі татарському народові націоналістичні ідеї“, що визначний „феодал Золотої Орди — ворог руського народу, зображається як національний герой“ („Большевик“ № 4, 1945 р.). Це друге речення власне пояснює, в чому полягають ці „націоналістичні ідеї“, „чужі татарському народові“: ворог руського народу не може бути національним героєм татарського народу. Тому, що Ідегей у 1408 р. ходив походом на Москву, він є ворогом не тільки російського народу, а й татарського, але Іван Грозний, який знищив казанське і астраханське ханство, який в морі крови втопив героїчний спротив татар, який, дослівно, вирізав Казань-столицю татар, — це великий цар-будівник, що здійснював прогресивну ролю і тому заслуговує пошани не тільки у російського народу, а також і в татарського. Ось який блискучий діялектичний сталінський підхід!

Ми вже сказали, що основні русифікаторські напрямні висвітлювання історії стосуються також і історії літератури, літератури взагалі, мистецтва, вони є вихідною для масової пропаганди. На цьому місці докажемо це ще кількома прикладами:

Російський народ, як „найбільше передовий у культурному відношенні“, вів за собою і український і всі інші народи, — твердять сьогодні сталінські вельможі, і це зовсім відповідає їхній шовіністичній політиці, хоч іде в розріз з фактами і правдою. Візьмемо найперше грузинський чи вірменський народи. Всім відомо, що це дуже культурні народи, що їх культура сягає в дуже далекі віки. Не міг, отже, російський народ вести їх за собою. А коли ці народи стрінулися з російською культурою, то вона лише деморалізувала і русифікувала їх, бо власне цю культуру царські імперіялісти зробили одним із засобів свого наступу на національні культури підбитих ними народів.

Не вів російський народ за собою і українського народу, культура якого є далеко старіша за російську. У своїй Київській Державі український народ створив свою могутню культуру (нпр., „Слово о полку“, з'являється перлиною світової літератури). Сьогодні большевицькі шовіністи ніяк не можуть визнати цього факту, а не будучи в силі заперечити величі нашої культури Київської доби, вони, як колись царські русифікатори, крадуть цю нашу культуру і штучно примазують до неї російський народ (очевидно, разом з його „керівною ролею“). Нагадаємо, що до останнього часу ніхто й не квестіював цієї очевидної правди, і культура Київської Руси в усіх большевицьких підручниках історії літератури зараховувалася виключно до української культури. Зараз, нпр., піддано гострій „критиці“ „Нарис історії української літератури“, що вийшов на початку 1946 р., виданий Інститутом мови і літератури АН УССР, між іншим, також за те, що „культура і література“ Київської Руси, подані в „Нарисі“ „як тільки українські“, що на думку ЦК КП(б)У, суперечить науковим положенням (чит. русифікаторським вимогам).

Не вів російський народ українського і в пізніший період, нпр., в XVII ст. і першій половині XVIII ст., бо ще і в цей час російський народ у порівнянні з українським був відсталий у культурному відношенні. Тут скоріше можна говорити, що було навпаки. На Україні в цей час народні школи існували майже в кожному селі, грамотність населення була дуже значною, в Чернігові і Переяславі, а пізніше в Харкові існували колегіюми, а Київо-Могилянська Академія постачала вчених не тільки Україні, а й Московщині (Епіфаній Славинецький, Семен Полоцький і інші). Цар Петро I, переводячи свої культурні реформи в Росії, оперся власне на українцях — вихованцях Київо-Могилянської Академії (Дмитро Туптало, Степан Яворський, Теофан Прокопович і інші), бо в Росії не було тоді високоосвічених людей. Взагалі відоме переманювання і насильні вивожування не тільки вчених з України до Росії, а й поетів, співаків, композиторів (Бортнянський, Водель). Видання Київо-Печерської друкарні розходилися також дуже широко поза межі України. Якщо ж, отже, російський народ у культурному відношенні не вів українського народу в XVII ст., то тим більше не міг його вести в XII ст.

Велику культуру творив український народ, коли жив самостійним життям або користувався бодай певною автономією, але коли Росія його повністю поневолила, то „передовий“ російський народ так вів за собою український, що в другій половині XVIII ст. довів українську культуру і літературу до повного занепаду. І тільки власними силами пробуджений на початку XIX ст. український народ вступив знову на шлях свого культурного розвитку і створив нову велику літературу. В цьому немає ніякої заслуги російського народу, ніякої „допомоги“ він українському народові не подав. Це така безспірна правда, що цього навіть не важилися написати автори згадуваного вже „Нарису історії української літератури“, книги якій ніяк не можна приписати наукової об'єктивности. За це й попалося їм від цк кп(б)У. „В „Нарисі“ не знайшов правильного відображення вплив на українську літературу руху декабристів, діяльности Белінського, Чернишевського, Добролюбова, великого пролетарського письменника Горького й ігнорується такий вирішальний фактор у формуванні нової соціялістичної ідеології, як розвиток марксизму в Росії і роля партії большевиків“ („із постанови цк кп(б)У „Про перекручення і помилки у висвітленні історії української літератури в „Нарисі історії української літератури“, 24. 8. 1946 р.). Іншими словами, „допомогу“ якої взагалі не було, большевики намагаються перепачкувати через декабристів, Чернишевського, Белінського, Горького і... большевицьку партію.

Якщо йдеться про висвітлення в „Нарисі“ відношення російської культури до української, то „Постанова“ цк кп(б)У робить такі закиди „Нарисові“: „Автори „Нарису“... ігнорують спільне походження, єдність і взаємодіяння в історичному розвитку російського і українського народів, їх мови і культури. Тому в „Нарисі“ історія української літератури не показана у взаємозв'язку з іншими спорідненими літературами, особливо з російською літературою...

В „Нарисі“ не показано великого і плодотворного впливу російської культури і літератури, замовчується їх зв'язок, перебільшується вплив західно-європейських літератур“. Це, як бачимо, те саме, що розглядати історію України „у тісному зв'язку“ з історією Росії, не забуваючи про „керівну ролю“ російського народу. Ці „показування“ „взаємозв'язку“ „великого і плодотворного впливу російської культури і літератури“ мають метою заперечити самостійність розвитку української культури, звести її до якогось придатку російської культури чи в кращому разі, сумішки її впливів і позбавити таким чином українську культуру її національного обличчя власної величі.

Цій самій цілі служить і „клясовий підхід“ до історії української літератури, брак якого також закидається в згадуваному вже „Нарисові історії української літератури“. „Історія української літератури“ висвітлюється в „Нарисі“ поза зв'язком з боротьбою клясів, як процес ізольований від цієї боротьби. Автори „Нарису“ ігнорують клясову боротьбу як основний закон розвитку клясового суспільства і замість цього надають вирішальну ролю в розвитку творчости письменників національному моментові“ (там же).

Насправді автори „Нарису“ не ігнорують клясової боротьби, але не розглядають її за останніми вимогами. Для прикладу наведемо одне місце з „Нарису“, яке викликає зараз бурю нападів: „Реакційна політика російського царату і цісарсько-королівського уряду Австрії, — читаємо на сторінці 108, — позбавляла наш народ можливости вчитися рідною мовою. Українське дворянство у своїх клясових інтересах відходило від української культури, і багато талановитих українців, нпр., Рубан, Богданович, Капніст, Погорільський, Гоголь, — стають учасниками російського культурного процесу, хоч і використовують українську тематику і в деяких своїх творах“ (за „Радянською Україною“ № 144, 1946 р.).

З наведеної цитати бачимо, що автори „Нарису“ не ігнорували клясової боротьби. Це місце не подобається сталінським шовіністам саме тому, що автори „Нарису“ негативно оцінили явище переходу українців

до російської культури, яке сьогодні оцінюється большевицькими русифікаторами як явище прогресивне. „Безперечно, прогресивним явищем є факт співпраці більшости українських діячів у російській літературі і навіть цілковитого переходу декого з них у російську літературу, — пише „Пропагандист" і „Агітатор", журнал цк кп(б)У. І тому зовсім неправильно те, що автори „Нарису" ставлять перехід ряду українців у російську культуру в якийсь, хоч не безпосередній, зв'язок з реакційною політикою російського царизму" („Пропагандист і Агітатор" № 6, 1946 р.). Очевидно, було б ще більше прогресивним, коли б взагалі всі українці перейшли до російської культури, коли б взагалі не було окремої української літератури (це задушевна, невисловнена, але зовсім очевидна мрія большевицьких русифікаторів).

Як і в історії України, так і в історії української літератури з клясовим мірилом підходиться до тих, хто виступав проти Росії, клясовий підхід потрібний на те, щоб применшити вартість і могутність української літератури, що стоїть у зв'язку з применшенням значення українського народу взагалі. Ми знаємо, що відроджена українська література є результатом пробудження українського народу і постійного зростання національної свідомости. За своїми ідеями наша література національна і демократична, і не могло бути інакше в народу, який боровся за своє національне і соціяльне визволення, в народу, у якого експлуататорські кляси були рівночасно чужонаціональними (з походження або внаслідок асиміляції) і представляли собою як національне, так соціяльне гноблення. Тільки незначна частина українського дворянства, і то в першу чергу, дрібнішого, що було сильніше зв'язане з народом, включилася в процес культурного і політичного відродження українського народу. Клясовим підходом найновішого видання сталінські вельможі думають заперечити цей очевидний факт самостійного розвитку української літератури і її національно-визвольного характеру, бо, зрозуміло, це їм заважає у їхніх шовіністичних русифікаторських плянах.

Сучасна українська радянська література — це фактично ніяка художня література, а пропагандивно-агітаційна макулятура, призначена на затруювання і розкладання душі українського народу. Факт повного занепаду цієї „літератури", відсутність високохудожних творів констатують самі большевики. Ця література за своїм характером не національна, а вірно-підданча, бо служить виключно інтересам сталінських вельмож. Та не зважаючи на те, що нею ввесь час „керувала" партія, вона все ж таки не відповідає сьогоднішнім русифікаторським вимогам.

Що найбільше коле в очі сталінських шовіністів в цій літературі, побачимо на одному прикладі. Письменниця Варвара Чередниченко написала оповідання „Я — щаслива Валентина", героїнею якого є радянська жінка Валентина. В ньому є одно таке місце. Начальник військового шпиталю питає Валентину:

— „Чи на Україні вчать історії про мого предка Дем'яна Гнатовича Многогрішного?"

Валентина відповідає: „З 1668 р. по 1672 р. був гетьманом Лівобережним. Потім у Москві стояв на вколішках, поклавши голову під катову сокиру, а в останню хвилину цар Федір Олексійович прислав гінця — дарував життя і заслав з братами й усіма родичами в Сибір" (за „Радянською Україною", № 163, 1946 р.).

Зацитувавши це місце, большевицький критик вигукує: „...Що спільного має це все з інтересами радянських людей!" На його думку для цих людей інтерес представляє тільки розбудова военної промисловости і експлуататорських колгоспів, а не їх минуле. Суть тут у тому, що це минуле, що того роду картини, як це одну з них намалювала Чередниченко, будять і підносять національну свідомість, що вони не сприяють зміцненню „дружби з великим російським народом", а це власне ніяк не відповідає інтересам сталінських імперіялістів, бо ці інтереси, вимагають забити національне почуття українського народу, його любов до свого минулого, представити це минуле викривленим і сфальшованим. З цього шовіністичного погляду не-

безпечним з'являється приписування імперіялістичних злочинів вже навіть царям, як це зробила Чередниченко, згадавши про долю гетьмана Многогрішного.

Тому також большевицька критика накидається на Романченка за те, що будучи у Відні і мріючи у своїх поезіях про Україну, згадує „волинські гаї і мохом покриті козацькі могили, де в Січі за волю і правду ходили незборні ославлені предки мої" і на Ржепецьку за те, що в своему оповіданні „Сім'я Басарабів" вона написала, що українське населення Галичини боялося російської армії, коли вона зайняла Галичину в 1914 р. (треба було написати, що населення Галичини радо витало російську армію); на Масенка, Кундзіча, Сміляиського і інших.

Большевицькі імперіялісти, ідеалізуючи все те, що російське, без різниці чи воно імперіялістичне, чи демократичне, ідеалізуючи російських царів, катів, російські загарбницькі походи, поборюють у неросійських народів, навіть найменше захоплення їхнім минулим. Вони хочуть, щоб українські письменники і поети писали не про „порослі мохом могили", не про „Січ, де за волю і правду ходили незборені вславлені предки мої", не про боротьбу українського народу з усіма імперіялістами, в тому числі і російськими, вони не хочуть цього, вони бояться цього. Вони хочуть, щоб українські письменники звеличали великий російський народ, його „керівну ролю", дякували за його видатну „допомогу", щоб писали про споконвічне прагнення українського народу до „возз'єднання з російським народом". Вони хочуть, щоб ці письменники вибілювали злочини сталінського імперіялізму, щоб писали про національну рівноправність, про розцвіт України, про щасливе і заможне життя українського народу в той час, коли Україна обернута в колонію, коли вона посилено русифікується, коли український народ жорстоко знищується, коли мільйони гинуть із голоду.

В цьому, власне, напрямі, тобто в напрямі остаточної і відвертої русифікації зараз і перебудовується „українська радянська література". Перебудова ця переводиться під відомими кличами боротьби з „національною обмеженістю", „романтизуванням минулого", з „тенденцією відходу від проблем сучасности", з „зниженням художнього рівня".

Піддано „критиці" всі літературні журнали: „Вітчизна", „Дніпро", „Радянський Львів", „Перець". Позамінювано редакції тих журналів. Зміни переведено в СРПУ, з голови якої усунено Рильського і заступлено Корнійчуком. Шантажовані Рильський, Панч, Городской, Бажан, Смілянський, Масенко і інші визнали і рішуче „засудили" свої „помилки" та зобов'язалися їх виправити.

Ось зразок такого виправлення:

Серед темних борів, серед тихих лісів
Славне місто цвіте красотою,
І одних там церков сорок є сороков,
І зоветься те місто Москвою.
І зростає воно, і шумить, як вино
І цвіте наче квітка на сонці,
І живуть там брати, що нам з ними іти,
Наші вірні брати-оборонці!
Ворогам не дамо ми ніколи в ярмо
Ні Москви, ані Києва браття!
Ми родина одна, кров нас братня єдна,
Древня віра і давнє завзяття!
Ми за волю свою стоїмо у бою
Не рушимо міцною стіною,
Ми найдемо в віках щастя ясного шлях,
Коли буде наш Київ з Москвою.

М. Рильський.

Для доповнення скажемо ще дещо про драматичну літературу і театр, які, в цьому немає сумніву, також поставлені на службу русифікаційній політиці сталінських вельмож. Що так воно є, найкраще доказує остання постанова ЦК КП(б)У „Про репертуар драматичних і оперних театрів УССР і заходи до його поліпшення", з якої наведемо виїмки.

Сучасному театрові і драматичній літературі постанова закидає між іншими такі недоліки: „витіснення з репертуару п'єс на сучасні теми", показування п'єс що „прикрашують минуле в ідилічні тони, проповідують віджилі ідеї відсталі погляди", що „у деяких п'єсах мають місце прояви національної обмежености, помилки і перекручення буржуазно-націоналістичного характеру („Чому не гаснуть зорі", Копиленка, „Я живу"— Пінчевського). У творчости деяких драматургів ідеалізуються представники експлуататорських кляс минулого, не показується клясова боротьба між гнобителями і пригнобленими в дореволюційному клясовому суспільстві, вихваляються пережитки старовини, замовчується братерство і дружба радянських народів, особливо споконвічна дружба українського і російського народів..."

„Цк кп(б)У ставить перед драматургами України завдання — створити яскраві художні твори про перемогу радянського ладу в нашій країні, про велику вітчизняну війну, про героїчну працю радянських людей, про сталінську дружбу радянських народів, про споконвічне братерство українського народу з великим російським народом, про керівну ролю партії Леніна-Сталіна в житті радянського народу... Драматурги, театральні критики повинні приділити особливу увагу вихованню трудящих мас українського народу в дусі непохитної дружби радянських народів, любови до великого російського народу і ненависти до всіх ворогів українського працюючого люду, в тому числі до найлютіших ворогів українського народу—українсько-німецьких націоналістів" („Радянська Україна" № 202, 1946 р.).

Як видно, то це ті самі завдання, що ставились перед історією, історією літератури, а саме: плекати в українського народу почуття меншевартости, паралізувати національну відпорність, убивати національну свідомість, маскувати російсько-большевицький імперіялізм, полегшувати русифікацію українського народу.

Питанню мови й русифікаційній політиці приділяється, очевидно, дуже багато уваги. Тут можна виділити три основні моменти цієї політики.

326

Поперше, російську мову всіма засобами накидається українському народові, по її боці створюється штучно переваги, її ставиться фактично в упривілейоване становище перед українською мовою. Російська мова панує неподільно в армії, вона фактично є мовою в адміністрації, в судових, партійних і профспілкових органах. В школах російській мові приділяється особлива увага, а в вищих школах не тільки дуже багато дисциплін викладається російською мовою, а й ведуться нею цілі відділи. Російські школи, яких на Україні дуже багато, забезпечуються кращими учительськими силами, майже вся наукова література, журнали видаються російською мовою (нпр., журнал Наркомздоров'я України „Врачебное дело"). На Україні російською мовою видається дуже багато газет, при чому російські краще редагуються і поміщають вчасніший матеріял (пор. „Правда Украины" і „Радянська Україна", „Львовская Правда" і „Вільна Україна"). Доходить до того, що на кожній книжці УДВ, виданій українською мовою, обов'язково подається заголовок російською мовою з припискою „на украинском языке". По бібліотеках багато художньої російської літератури не в перекладах, а російською мовою, щоб змусити українського читача читати російську книжку. Це власне і є ті переваги, створювані штучно, але з точною метою.

Подруге, створюючи штучні переваги по боці російської мови, ставлячи її в упривілейоване становище, серед українського народу плекається любов до російської мови, як мови — „найкультурнішої", як мови „передового" російського народу. „Зокрема треба приділити якнайбільше уваги вивченню учнями російської мови, мови братнього російського народу, мови Леніна і Сталіна, Пушкіна і Гоголя, Чернишевського і Добролюбова, Тургенєва і Л. Толстого, Салтикова-Щедріна і М. Горького, мови, якою написані чудові твори Сеченова, Павлова, Менделеєва і Баха, Тімірязева і Лисенка, Лобачевського і Крилова, Бурденка, Сперанського і багато інших російських учених світового значення...

Добре поставити викладання її, розвинути в учнів інтерес до неї, ширити російську книжку серед них — це дуже важливе завдання як педагогічне, так і політичне, як наукове, так і загальнокультурне" (з промови проф. Чавдарова на міжобласній нараді учителів у Львові, 5 — 9 січня 1945 р.).

А ось як пояснював Калінін потребу вивчення російської мови червоноармійцям неросійської національности: „Воно (вивчення — О. Г.) вкрай необхідно. Без російської мови в армії не обійдешся. Російською мовою складені наші військові статути, нею пишуться бойові накази, подаються команди. Російської мови вживають у стосунках між собою всі народи СССР. Російська мова — мова Леніна. Цією мовою звертається до радянських людей, до червоної армії наш вождь товариш Сталін" („Сопутник агітатора" № 15—16, 43 р.).

Отже ж спочатку російською мовою пишеться статути, накази, видається команди, словом вводиться російську мову в армії, а потім пояснюється червоноармійцям, що російську мову треба вивчати, бо нею писані статути, накази і т. д. Спочатку тільки російською мовою видається технічні підручники, а потім говориться студентам, що російську мову треба вивчати, бо нею писана вся технічна література.

Потрете, стирається окремішности української мови і штучно наближується її до російської мови. Ширше висвітлити це питання не дають нам рямки нашої статті, а зрештою немає й потреби, бо большевики самі до цього признаються. У передмові виданого 1946 р. нового „українського правопису" виразно зазначується, що однією з керівних настанов при складанні цього „Правопису" було „у таких моментах, які за їх природою є спільні з іншими мовами (...) забезпечити єдність з правописами братніх народів Радянського Союзу, особливо російського, орієнтуючись на останній проект державної комісії". Фактично ж „Правопис" ще дальше наближено (такі наближення він уже переходив) в цілости до російської мови, а не тільки в моментах, що за їх природою є спільні. Це

наближення особливо кидається в очі, коли порівняти цей „Правопис" з „Правописом" ВУАН, прийнятим у 30 роках (1927 р.).

„Застрельщиком" русифікаційної політики з'являється партія. Вона власне ініціює її, очолює, розробляє заходи для її здійснення, доглядає за її здійсненням. Власне партія керує фізичним винищенням українського народу. Власне вона слідкує за виконанням вироблених нею заходів, направлених на руйнування нашого духовно-культурного життя, власне вона, як „керівне ядро" всіх організацій, здійснює через них свою злочинну русифікаційну політику, деморалізує, розкладає народну душу, при тому вона розпоряджає величезними технічними засобами, великим пропагандивним апаратом, що їх їй дає монопольне становище в керівництві державою. Все це приходиться тим легше, що вона сама вже давно зрусифікована, що очищена від людей типу Шумського, Скрипника, Хвильового, не знаходить жодного спротиву в своєму нутрі, як це ділялося до 30 років, коли для задоволення „хахлів" треба було піти на мниму українізацію. Сьогодні можна позволити собі на більш одвертий курс. До того ж час наглить, а всі попередні русифікаційні заходи завели.

Вірним помічником партії в цій політиці є органи управління, від ради „міністрів" починаючи, а на низових клітинах кінчаючи, а перш усього імперські органи насильства нквд і нкгб, які навіть за своїм персональним складом є чисто російські.

На послуги партії у русифікаційній політиці поставлені школи нижчі, середні і вищі (на це ми вже частково вказували, обговорюючи питання мови як засіб русифікації), щоб вони дегенерували молодь, щоб виховували їх на яничарів, на зрадників власного народу. Очевидно, що, подаючи молоді сфальшовану, в тому вигляді, як це ми показали, історію України, історію літератури, взагалі пошлу і безідейну літературу, прищіплюючи молоді в першу чергу любов до російської мови, плекаючи в неї захоплення російською

культурою, при повній ізоляції цієї молоді від всього, що могло б відродити її національну свідомість, гордість, ненависть до поневолювачів, — та молодь, вийшовши зі шкіл, іде в життя духовно викривлена, національно скалічена, зрусифікована. І хоча б вона ще називала себе українською, то по своєму дусі, по своєму думанні, по своїм замилуванням — вона вже російська.

Середовищем, де ведеться посилена русифікація, з'являється червона армія. Червоноармійців виховується виключно на імперіялістичних традиціях російської армії, традиціях збройного підкорення інших народів. Традиції визвольної боротьби поодиноких народів нещадно викорінюється. Якщо навіть і приводиться червоноармійцям як приклад когось із їхніх народів, то це зрадників, тих, які допомагали Росії поневолювати їх власні країни, або в зовсім фальшивому світлі представляється тих національних героїв, які дуже популярні в цих народів. Всіма засобами шантажу і підлого обману накидається червоноармійцям російську мову не тільки як службову, а й як розговірну. Доходить до того, що червоноармієць по роках служби в ча забуває рідну мову, або засмічує її наполовину русизмами, чи, що більше, соромиться і свідомо зрікається своєї рідної мови. Щойно рідне середовище лікує його від цієї зарази.

З не меншою силою русифікація проводиться і в господарському житті. Вже сам факт, що всі важливі галузі господарського життя України безпосередньо підпорядковані Москві, надзвичайно полегшує процес русифікації. Службова мова в господарському житті російська. Службовці, інженерно-технічний персонал, кваліфіковані робітники — це в більшости росіяни. Промислові осередки на Україні мають не українське, а російське обличчя. Коли до цих осередків приходять молоді українські робітники, вони грязнуть у російському багні. Російський елемент зараз продовжує посиленими темпами напливати на Україну.

Наведемо приклад такого насаджування російського елементу на Україну, а рівночасно покажемо, як висвітлює це насаджування большевицька преса, що послужить нам заразом за приклад політично-масової роботи. „З різних міст Росії на наш промисел (4-ий нафтовий промисел у Бориславі — О. Г.) щодня прибуває обладнання, приїжджають спеціялісти, нафтовики, геологи. Наші російські брати допомагають відбудувати зруйноване німецькими загарбниками нафтове господарство... На промисел приїхав головний геолог Ластовкін, інженер Софронов, технік-геолог Попова, геолог Пугач... Робітники Уралу прислали нам варстати-качалки „СК — 7" і „СК — 10", робітники Москви прислали 20 глибоких насосів, 20 електромоторів та багато іншого устаткування... Понад 30 спеціялістів прислала до нас на роботи братня Росія... Щоденно і в усьому ми відчуваємо піклування і допомогу великого російського народу. Тільки цього року робітники одного нашого промислу одержали від іванівських текстильників понад 10.000 метрів мануфактури, 200 пар взуття та багато інших товарів" („Радянська Україна" № 160, 1946 р.).

Прочитавши ці рядки, можна б подумати, що Росія — це не метрополія, де зосереджена машинобудівельна промисловість, текстильна промисловість, а якась всесоюзна ЮНРРА, що постачає порядком допомоги і машини, і текстильні вироби, і взуття, а російський народ, — це вроджений народ — альтруїст, що роздає по 10.000 м. мануфактури, по 200 пар взуття і посилає кому потрібно своїх фахівців для допомоги. Так оце безлично називається „допомогою" колоніяльну систему господарювання, штучне насаджування російського елементу на Україну, а український народ за те, що в нього не розбудовується машинобудівельна промисловість, за те, що текстильні вироби він мусить купувати в іванівських робітників, словом, за те, що його країна є колонією і ринком збуту для російської метрополії, за те, що по 30 роках „допомоги" з боку „старшого брата" він ще й тепер не має потрібної кількости фахівців, заставляється дякувати і бити поклони перед російським народом. Ось закінчення довгої молитви — подяки, що її склали для російського

народу сталінські вислужники: „Твій ясний розум, стійкий характер і терпеливість, багатирський російський народе, є для нас прикладом. У всіх тяжких випробовуваннях історії стояв ти гордо, непорушно, утвердивши свою провідну силу серед народів нашої країни.

Нам не страшні ніякі вороги, ніякі труднощі, ніякі випробовування, бо ми з тобою, з найвидатнішою нацією серед усіх націй, які входять до складу Радянського Союзу, бо ми непохитні в своїй дружбі з тобою, у своїй любові і пошані до тебе, бо ми є єдині в Радянській Вітчизні" (із звернення VII сесії верховної ради УССР до великого російського народу 30. 6. 1945 р.).

Та даремно шаліють сьогодні сталінські імперіялісти, даремно намагаються докінчити те, чого не потрапили зробити царські шовіністи, русифікатори. Український народ, який зумів устати на ноги і голосно заявити про свої права в той час, коли царські імперіялісти думали, що вже навіки поховали Україну, зуміє відстояти також і цим разом свою національну окремішність, зуміє опертися новій русифікаційній політиці большевицьких імперіялістів. Цьому новому русифікаторському наступові український народ протиставить сьогодні не лише свою стихійну відпорність, а й сильну національну свідомість і організованість. Український народ сьогодні має розбудований свій революційно-визвольний рух, має свій досвідчений революційно-політичний Провід, і це є найбільшою запорукою його успішної боротьби і перемоги.

1946 р.

Виконано в техзвені „ЗА ВОЛЮ УКРАЇНИ"